

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE HUKUKSAL MEVZUAT

Yayıma Hazırlayan
Av. Şenal SARIHAN

Ankara Barosu Yayınları : 2001/1

ANKARA BAROSU KADIN KOMİSYONU

1. Kitap

25 Kasım 2000

*1996-2000 Yılı Kadın Komisyonu Başkanı
Sayın Avukat Zuhâl ŞERMET'e
Sevgi ve teşekkürlerimizle...*

**ANKARA BAROSU KADIN KOMİSYONU
ÜYELERİ**

*Av. Emine ERGÜL, Av. Songül AKÇA Av. Türkay ASMA,
Av. Rabia BALKANLI, Av. Ferda BERBER, Av.N. Yasemin
BÜLBÜL, Av. Tülay ÇELİK YÜREK, Av. Figen OPAK
ÇİÇEK Av. Munise DAYI, Av. Meral ERDOĞAN,
Av. Hayriye ÖZDEMİR ERTEKİN, Av. İlknur KALAN,
Av. Hatice KAYNAK, Av. Gülnur MİNİCAN,
Av. Esin ÖZBEY, Av. Şenal SARIHAN,
Av. Zuhâl ŞERMET, Av. Mehtap TARAĞCI*

Ankara Barosu Kadın Komisyonu

1. Kitap

25 Kasım 2000

Dizgi: Kalan Yayınları

Kapak Düzeni: Hayriye ÖZDEMİR ERTEKİN

Melahat DOĞANÇAY

25.11.1960

Dominik Cumhuriyeti'nde Trujillo Diktatörlüğü döneminde SOSYAL DEĞİŞİM HAREKETİ'nden üç kadın (MİRABEL KIZKARDEŞLER), arabalarından indirilip, vahşice tecavüze uğradıktan sonra öldürülmüşlerdir.

Latin Amerikalı ve Karayipli feministlerin önerisiyle her yıl 25 Kasım günü "Kadına Yönelik Şiddete Son Günü" olarak kabul edildi. BM tarafından da kabul edilen bu tarih "Kadınlara Karşı Şiddete Duyarlılığı Artırma ve Bu Şiddeti Kinama Günü" (Awareness Day Of Violence Against) adını aldı.

25.11.2000

Şiddete uğrayan kadınlar ve kızçocukları bugün hâlâ şiddete karşı kamusal duyarlılık için mücadele ediyorlar...

İçindekiler

Kadına Yönelik Şiddet	5
Olağanüstü ve Silahlı Çatışma Hallerinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına Dair Bildiri	13
Avrupa Konseyi Evdeki Kadınların Sosyal Güvenliği Konusunda Kararı ...	15
Avrupa Konseyi Kadınların İstihdamı Konusunda Karar	17
Avrupa Konseyi Cinsiyet Ayırımının Önlenmesine İlişkin Tavsiye Kararları	20
Kadına Kaşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	22
Pekin Deklarasyonu	37
Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri	32
Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari (Optional) Protokol	41
Ailenin Korunmasına Dair Kanun	46

Kadına Yönelik Şiddet

19. yy. a dek tek başına ele alınan bir kavram olmayan şiddetin, sosyal bilim alanında tartışılmaya başlanması oldukça yeni bir olgudur. Şiddet, genel kabulle gücün dışı vurumudur. Şiddetin, “*psikolojik baskı, yaralama*” olarak kavranışı son asrın ürünüdür.

BM Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi’nde kadına yönelik şiddet şöyle tanımlanmaktadır:

“İster özel, ister toplumsal yaşamda olsun tehdit, cebren ya da keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dahil olmak üzere kadına, fiziksel, cinsel yada psikolojik zarar veren ya da verebilecek, cinsiyete dayalı her türlü hareket....”

Bu tanım, yukarıda yaptığımız tanımla örtüşmektedir.

Kadınların ve kız çocuklarının yaşadığı şiddeti, yansıdığı alanlara göre; **aile içinde, toplumsal alanda ve uluslararası planda** olmak üzere üç başlık altında irdeleyebiliriz.

Aile İçi Şiddet

Kadının aile içinde maruz kaldığı şiddet, hakaret, aşağılama ve kötü muamelelerden başlayarak, dayak cinsel istismar, cinsel taciz, tecavüz, ensest ve yaşam hakkının elinden alınmasına dek varan olumsuz biçimlerde karşımıza çıkmaktadır.

Kamusal Alanda Şiddet

Kamusal alanda şiddet, kadının aile ortamı dışında yani toplumsal alanda ve aile üyesi olmayan kişi ya da topluluk ve kurumlar kanalıyla karşılaştığı şiddettir.

Kamusal şiddet, işyerinde, eğitim kurumlarında, sokakta ya da başka yerlerde laf atma, sarkınlılık, cinsel istismar, cinsel taciz, tecavüz ve saldırıdan başlayarak, kadının, cinsiyeti nedeni ile uğradığı her türlü fiziksel ya da psikolojik zarar olarak karşımıza çıkar.

Kamusal alandaki şiddet türleri, genel olarak aile içinde karşılaştığımız şiddet türleri ile benzeşmektedir. Toplumsal şiddet içinde, cinsiyet ayırımına dayalı psikolojik şiddetin, tanımlanması ve kanıtlanması daha kolay olduğu halde, özellikle okul ve işyerlerinde karşımıza çıkan, ilerleme, yükselme, bir başka deyişle söz ve karar mekanizmalarında yer alabilme olanaklarından yararlandırılmama yolu ile ortaya çıkan psikolojik şiddetin dillendirilmesi oldukça güçtür.

Uluslararası şiddet, özünde kamusal şiddetin bir türüdür. Uluslararası savaşlarda, kadınların cinsel istekler, aşağılama ya da öc alma amacı ile öldürülmesi sistematik tecavüze uğraması, cinsel köleliğe ve gebeliğe zorlanması anlamına gelen uluslararası şiddet, bugün yayılcı siyasetlerin ambargolarıyla kadın ve çocukların açlığa ya da kötü sağlık koşullarına mahkum edilmesi biçimleriyle de karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet, böylesi durumlarda savaş suçu olarak ele alınmaktadır.

Şiddetin Kaynakları

Şiddet doğuran nedenler, farklı disiplinler tarafından, ayrı temellere oturtulmaktadır. Bu anlamda ortaya çıkan görüşler şöyledir:

Feminist-Politik teoriye göre, erkekegemen (patriarkal) toplumlar, erkeğe güçlü ve yönetici olmayı öğretir. Kadını eşit görmez, onu baskı altında tutmayı adeta bir görev sayar. (Wolker, 1986, Goodrich 1988)

Bu nedendir ki aile içinde erkek, bağımsızlık isteyen kadına müdahale hakkını şiddet yoluyla ifade eder. Kadın ise, gücünü kocasının amacına ulaşması, çocuklarının yetişmesi, ailenin düzenli bir biçimde yaşamını sürdürmesine adar. Aile yaşamında olumsuz giden herşeyden de kendisini sorumlu sayar.

Sosyo-Kültürel teorilere göre aile içi şiddet sosyal sistemin yarattığı bir sonuçtur. Aile içindeki ilişkilerdeki başarısızlık gerilim yaratır ve şiddeti doğurur. Sosyal çevredeki bakış açıları egemen kültür erkeği şiddet kullanmaya adeta özendirir. Gericici geleneklerin yanısıra dinsel anlayışlar da kadına yönelik şiddeti teşvik eder. Basın ve yayın araçlarının sergilediği şiddetle, erkeği ve kadını şiddetin eylemcisini bağışlatan bir anlayışa zorlar. Adeta toplum, tüm eğitim olanaklarını, yanlış ve suç olanın içselleştirilmesi için seferber etmiştir.

Psikolojik teoriler, kadınların, kurban durumuna düşmekten hoşnut oldukları, hatta mazoist oldukları gibi görüşler ifade ederler.

Sosyal psikoloji ise şiddete uğrayan kadının bu olayın nedenini dışsal güçlerle açıkladığını ifade etmektedir. Kadın, şiddet uygulayanla yaşıyorsa kendisini, ayrılmışsa başkasını suçlamaktadır.

Psikolojik açıklamalara göre, aile içi şiddet fikri, ev içindeki davranışlar model alınarak öğrenilir ve kuşaklar arasında aktarılır. Bu nedenle aktarımın önünü kesmek, modeli ortadan kaldırmak için yöntemler yaratılmalıdır.

Kadına yönelik şiddet bir ulusun eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşması önünde engeldir:

Kadına yönelik şiddet, kadınların insan olmaktan kaynaklanan temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını engellemektedir.

Şiddet, her toplumda, kadının statüsünün geri kalmasına, kadının bir insan olarak kendisini geliştirmesine engel olmaktadır. Şiddete uğrayan kadın, kişilik özelliklerini ve hatta insan olma bilincini yitirir. İster toplumsal olsun, ister aile içi olsun şiddetin yoğun olduğu alanlar, genel anlamda sistem olarak demokrasinin egemen olmadığı alanlardır.

Bugün dünyanın her yerinde kadına yönelik şiddet bir sorun olmaya devam etmektedir. ABD, Kanada, İngiltere, İsviçre, Almanya gibi teknik anlamda geliştiği varsayılan ülkelerde de kadına yönelik şiddet birincil sorundur.

Ülkemizde kadın, hem kırsal hem de kentsel alanda şiddetin mağduru durumundadır. Kırsal alanda özellikle dine dayalı gelenek ve göreneklerin kadını yok saydığı anlayışların egemen olduğu bölgeler, aile içi şiddetin ve toplumsal şiddetin en yaygın olduğu alanlardır. Burada ülkemize özgü bir şiddet türü olarak namus cinayetleri karşımıza çıkar. Kadının namusunun, kendisinden sorulduğu inancıyla yetişmiş olan erkek kardeş,

baba, koca, oğul, aile çatısı altındaki kadının ya da genç kızın duygusal her türlü eğilimini affedilmez bir günah olarak değerlendirir. Bir başka cinse ilgi duyan kadını cezalandırmak ona göre örfsel ya da dinsel bir görevdir. Bu nedenle cana kıymaya yönelik yine dini olan yasaklar bu konuda adeta övülen bir göreve dönüşür.

Bu durum, benzer anlayışların egemen olduğu doğu ülkelerinde de karşımıza çıkmaktadır. Hatta kimi ülkelerde "kadın sünneti" adıyla ortaya çıkan ve yalnızca erkeğin kadın bedeninden zevk almasını sağlayıcı insanlık dışı uygulamalar ve çeyiz ya da drahoma ile eşitlenen kadın değeri, şiddetin daha da vahim biçimleridir.

"Şiddet" kavramı güncel dilde öncelikle kabagüç ve etkili eylemi çağrıştırmaktadır.

Ancak, incelikli yöntemlerle uygulanan şiddet, gözardı edilmemelidir. Özellikle kendisini eğitilmiş ya da aydın olarak niteleyen bireyler arasında yaşanan şiddet, özellikle aile içinde kapatılmış ve gizlenmiş şiddet türleri bugün hukukçuların daha büyük bir önemle eğilmeleri gereken bir alanı oluşturmaktadır. Bu alanda, özellikle kendilerini ilerici olarak tanımlayan ve toplumsal sorunlarda her türlü olumsuzluğu teşhir etmek konusunda açık tutum alan kişilerin, aile arası şiddet olaylarında, "*kol kırılır yen içinde kalır*" tutumu, sergilenmek, teşhir edilmek ve düzeltilmek ihtiyacı içindedir.

Aile içi şiddetin yine gözardı edilen bir başka yanı, psikolojik şiddet olgusudur. birbirlerini aşağılayarak, özgüvenlerini kırarak, maddi olanaklarını kullanma noktasında özgürlükleri engelleyerek, özellikle çocuklarının yanında kadın ya da erkek taraflar birbirlerini aşağılayarak şiddetin en büyüğünü kendi yaşamlarının içine yerleştirmektedirler. Oysa, ülke için olan geniş demokrasi hayali, evimizin içindeki demokratik ortamla güçlenecek ve gelişecektir.

Aynı tutum sıcak savaş dönemleri dışında emperyalizmin bir aracı olarak yoksul ve güçsüz ülkeler üzerinde uygulanan ambargolarla da karşımıza çıkar. Sözümona kendi ülkelerinde kadına önem verdiklerini ifade eden bu ülkeler, ambargo uyguladıkları ülkelerde iki katlı şiddeti kadın üzerinde uygulamakta bir an bile tereddüt etmezler.

Savaş ve ambargoların sonucu, yerinden edilmiş göçmen ve mülteci kadınlar, terörizmle karşı karşıya kalmış kadınlar, uzak ve kırsal alanlarda yaşayanları, ceza ya da islahahverilerindeki kadın ve kız çocuklar şiddetin yakın hedefleridirler. Onları koruyacak mekanizmalar neredeyse yok düzeyindedir.

Uluslararası Planda Hukuksal Açından Şiddet

Kadına yönelik şiddet, 1979 yılına kadar hiçbir sözleşmede açıkça yer almamıştır. Bütün dünyada gelişen kadın hareketleri sorunun görünür ve tartışılır kılınmasını sağladı. 1975 yılında Meksika'da toplanan Uluslararası Kadın Yılı Dünya Konferansı'nda sorun ilk kez gündeme geldi. Aynı yıl, Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Karşı Beşinci Birleşmiş Milletler Kongresi'nde ilk kez kadınlara yönelik cinsel şiddet türü olan tecavüzün arttığı ifade edildi. 1979 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen ve 1981 de imzaya açılan Kadınlara Karşı Her Türü Ayırmacılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 1. maddesinde; "*Kadınlara medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal ve kültürel medeni ve diğer alan-*

lardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını, bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım mahrumiyet ya da kısıtlama” olarak tanımlanarak “*şiddet*” zımnen kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1985 yılında kimi çekinceler koyarak imzalamış, ancak bu çekinceleri, içinde bulunduğumuz 2000 yılında kaldırmıştır.

1980’de Kopenhag’ta toplanan Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı Dünya Konferansı’nda “Dayak ve Aile İçi Şiddet” başlıklı karar kabul edilmiştir.

1985 Nairobi’de yapılan Dünya Kadınlar Konferansı İleriye Dönük Stratejilerinin Barış Bölümü’nde, kadınlara yönelik şiddet, 258-271. paragraflar arasında ele alınmış ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve silahlı çatışmalarda kadınların korunmaları ilke olarak kabul edilmiştir.

1995 Pekin Konferansı’nda açıklanan Pekin Deklarasyonu’nun 29. maddesiyle “*Kadına ve kız çocuklarına yönelik her türden şiddetin önlenmesi ve kaldırılması*” taahhüt edilmiş, kadınların çeşitli sorunlarıyla ilgili eylem planı kabul edilmiştir. Aynı konferansta tüm ülkeler, iç hukuklarında bulunan şiddeti özendirici maddelerin kaldırılması ve kadını şiddetten koruyucu düzenlemelerin yapılması konusunda taahhütte bulunmuşlardır.

Ülkemizde Hukuksal Durum

Ülkemizde Medeni Yasa’dan başlayarak Türk Ceza Yasası’na kadar uzanan hukuk metinlerinde kadın-erkek ayırımını teşvik eden çok sayıda madde bulunmaktadır. Ancak bugün, yine kadın örgütleri ve hukuk kurumlarının yoğun mücadelesiyle ayırıcı maddelerin değiştirilmesi ve yasal düzlemde eşitliğin sağlanması konusunda ciddi çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu tasarılar, istenilen hızda yasalaşamamaktadır. TCY tasarısı henüz parlamentoya dahi sunulamamıştır. Medeni Yasa Tasarısı, henüz Adalet Komisyonu’nda beklemektedir.

Türkiye’de kadın ve hukuk örgütlerinin, kadın avukatların ve KSSGM’nün önemli çaba ve katkılarıyla aile içi şiddeti önlemeyi amaçlayan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu yasa esas olarak, aile içindeki bireyleri, şiddetten korumayı amaçlamaktadır. Bu yasanın yaşama geçirilmesi konusundaki en önemli adım Ankara Barosu tarafından kurulmuş olan Kadın Danışma Merkezi ile atılmıştır. Burada şiddete uğrayan kadınlara yasal yardım yapılmaktadır.

Benzer merkezlerin diğer barolarımızda da yaygınlaştığı sevinçle gözlenmektedir. Ancak, şiddete uğrayan kadının, yeniden şiddet uygulayanın bulunduğu mekana dönmek zorunda kalışı önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, kadın sığınmaevleri ya da kadın konukevlerinin hızla açılması ve kullanılabilir hale getirilmesi gerekmektedir.

Doğal olarak bu alanda yalnızca hukukçu kadınların vereceği mücadele sorunu çözemez. Yasayı ve yöntemleri bilen tüm kadın ve erkek hukukçuların bugün için önemli bir şiddet panzehiri olan 4320 Sayılı Yasa’yı, BİLİNİR, KULLANILIR ve UYGULANIR hale getirmesi gerekir.

Şiddetin Önlenmesi İçin Yapılması Gerekenler

Şunu özellikle belirtmek isteriz ki bu konunun yani kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadına olumlu ayrımcılık uygulayan hükümet politikalarının yaratılması ve bu politikaların şiddeti enelleyici, bilinç yaratıcı, her alanda kullanılması ile mümkündür. Şiddet yalnızca hukuksal sorunlar yaratmaz.

Fiziksel ve psikolojik taciz dahil olmak üzere cinselliğe dayalı şiddet, kız çocuklarının ve kadınların alınıp satılması, cinsel köleliğe zorlanış, mağdurları şiddetli travmalarla karşı karşıya bırakır. İstenmeyen gebelik ve hastalık riski artar. Ortaya çıkan sağlık sorunları ciddi problemlere neden olur. Bu nedenle şiddetin önlenmesi yalnızca hukuksal korumaya değil sağlık alanındaki önlemlerde gereksinim duyar.

Şiddetin önlenmesi aynı zamanda bir eğitim sorunudur. Kadına yönelik şiddetin, kadının insan haklarını kullanmasına engel olduğu ve hakların ihlali anlamına geldiği bilincini halka verebilmek amacıyla, cinsiyete duyarlı, yenilikçi yöntemleri öneren toplumsal eğitim kampanyaları düzenlenmelidir. Aynı zamanda, tüm eğitim kurumları, iş yerleri ve diğer alanlarda kadına yönelik cinsel taciz ve şiddeti ortadan kaldıracak program uygulanmalıdır.

Şiddetin ve eşitsizliklerin sürdüğü bir dünyada genel anlamda barış ve güvenlik için işbirliğine dayalı yaklaşımların uygulanması acil bir sorun olarak önümüzde durmaktadır. Kadınların, karar ve yetki mekanizmalarına eşit olarak ulaşımı ve katılımı, çatışmaları çözme ve engelleme çalışmalarına katılımı barış ve güvenliğin yaygınlaşması ve sürekliliği için temel koşuldur. Bir başka deyişle, şiddetin önlenmesi esas olarak bir politik sorundur.

Uluslararası Koruyucu Mekanizma - Pekin Deklerasyonu

Yukarıda da belirttiğimiz gibi politik karar mekanizmalarının yani hükümetlerin kadınlara yöneltilmiş şiddete tepkiler konusunda yeni kriterler ve standartlar geliştirmesi ve bu standartları uluslararası düzlemde eşitlemesi gerekmektedir.

Bu amaçla, 1995 yılında toplanan 4. Dünya Konferansında, şiddetin önlenmesi amacıyla hükümetler üç temel noktada taahhüt bulundular.

Kadına yönelik şiddet başlığı altında yer alan taahhütler şunlardır:

- *Aile içi şiddeti ve genel olarak kadına ve çocuklara yönelik şiddeti önlemek için kampanyalar, ana-baba eğitimi programları düzenlenmesi,*
- *Sağlık görevlileri, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, çocuk gelişim uzmanları, polisler gibi meslek elemanlarının eğitim programlarında, kadın ve çocuklara karşı şiddet konusunun yer almasının sağlanması,*
- *Şiddete uğrayan kadınlar için başvurabilecekleri merkezlerin ve sığınmaevlerinin sayısının artırılması, ücretsiz danışma, psikolojik ve yasal yardımın sağlanması.*

1998 yılında KSSGM'nün çağrısı ile biraraya gelen kadın kuruluşları ve öğretim üyeleri, hukukçular ve kadın sorunları ile bağlantılı olan kamu görevlilerinin katılımı ile "**Ulusal Eylem Planı**" hazırlandı. Bu planda:

Hedef: Kadına Yönelik Şiddeti Önlemek ve Ortadan Kaldırmak İçin Önlemler Alınması olarak belirlendi.

Hedefe ulaşmak amacı ile hükümetler, yerel yönetimler ve sivil örgütleri kapsayan aşağıdaki eylem planı benimsendi.

Ulusal Eylem Planında hükümet ve yerel yönetimin aşağıdaki çalışmalarını gerçekleştirmesi istendi.

1. Merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve konuyla ilgili diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasında bilgi alışverişinin gerçekleştirilmesi ve ortak çalışma ortamının sağlanması,

2. Yargı, sağlık, güvenlik, sosyal hizmet ve eğitim personeli ile göçmenler ve mültecilerden sorumlu personele verilecek hizmet içi eğitim programlarında, kadın ve çocuklara karşı şiddetin önlenmesi ve uygulayıcıların cezalandırılması konularının yer almasının sağlanması,

3. Kadınların; şiddetin ardından ilk başvurduğu yerler olan karakol, sınır karakolu, hastane, mahkeme vb. hizmet kurumlarında kadın görevliler ve cinsiyet konusunda duyarlı uzmanların görevlendirildiği özel birimlerin oluşturulması,

4. Şiddete uğrayan kadınların başvuracağı danışma ve sığınma evlerinin sayısının artırılması, gerekli personel ve teknik donanımın sağlanması, var olan kadın danışma merkezlerinin ve sığınma evlerinin sürekliliği ve gelişimi için merkezi ve yerel yönetimlerin bütçelerinden pay ayırmaları,

5. Kent planlaması ve bina mimarisinde, sokak ve parkların iyi aydınlatılması ve telefon kulübelerinin sıklaştırılması gibi önlemlerle kadına yönelik şiddeti önleyici, güvenli ortamlar oluşturulması,

6. Göçmen ve/veya azınlık grubuna mensup kadınların var olan mekanizmalardan ve hizmetlerden yararlanması, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan mülteci ve yerinden edilmiş kadınlara koruma, yardım ve eğitim sağlanması,

Hükümet ve sivil toplum örgütlerinin ise;

1. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının insan hakları konusunda, toplum bilincini geliştirmeye yönelik kampanya ve eğitim programlarının düzenlenmesi ve bu konuda hazırlanacak projelerin desteklenmesi,

2. Aile içi şiddeti önlemek amacıyla ana-baba ve çocuk eğitim programlarının düzenlenmesi için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılması,

3. Medyanın, özellikle kadın ve çocuklara yönelik olmak üzere, şiddeti olumlayan yayınlar konusunda uyarılması, bu tür yayınların yapılmaması konusunda kamuoyu oluşturulması,

4. Şiddete uğrayan kadınların davaları ile ilgili olarak oluşan kamuoyunun desteklenmesi, dava sürecinin izlenmesi ve hukuki yardım ağının oluşturulması,

5. Şiddete uğrayan kadın ve çocukların yasal haklarını bilme ve bilinçlendirme konusunda hukuki danışmanlık hizmetinin verilmesi, ücretsiz kriz (telefon) hatlarının kurulması, çalışmaları yapılması planlandı.

Ulusal Eylem Planı'nda ayrıca;

Ceza Yasalarında düzenlenen;

1. Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) tecavüz ve kaçırma gibi (İkinci Kitap 8. bab) cinsel saldırı suçlarının, "Genel Adaba ve Aile Düzenine Karşı Cürümler" başlığı yerine, söz konusu bölümün "Kişi Hak ve Özgürlüklerine Karşı İşlenen Cürümler" başlığı altında düzenlenmesi,

2. Irza tecavüz suçlarında mağdur açısından getirilen yaş haddinin 18 olarak kabul edilmesi,

3. Birden fazla kişinin tecavüzü halinde, tecavüz edenlerden birinin mağdur ile evlenmesinin evlenen ve diğerleri bakımından da cezayı erteleyici neden olarak kabul edilmesini öngören TCK 434. maddenin kaldırılması,

4. Eğitim amaçlı da olsa şiddete teşvik eden "tedip hakkı" ile ilgili (TMK 267. ve 389) TCK 477. maddesinin kaldırılması,

5. Evlilik dışı doğan çocuklara yönelik olmak üzere "yeni doğan bebeğin öldürülmesi, gizlenmesi, nesep yok edilmesi, kendi haline terk edilmesi" gibi şiddeti teşvik edici suçlara hafifletici neden getirilmesini öngören hükümlerin kaldırılması için çalışmalar yapılması.

Ceza Yasalarında düzenlenmeyen;

6. Evlilik içi tecavüzün, ayrı bir suç olarak ele alınması, ispat yükümlülüğünün mağdur açısından kaldırılması,

7. Encest ilişkisinin ayrı bir suç olarak tanımlanması ve bu suç mağdurlarına yönelik koruyucu kurumsal önlemlerin alınması,

8. Aile içi şiddet konusunda şiddete uğrayan aile bireyi açısından koruyucu önlemler alınması ve uygulayan yönünden gerekli yasal düzenlemelerin yapılması (örn: eşlerden birine diğeri tarafından şiddet uygulanıyorsa, ayrılık veya boşanma kararı sonrasında belirli bir uzaklık ve belirli bir süre ile şiddet uygulayanın şiddete uğrayana, yaklaşmasının yasaklanması gibi) çalışmalar yapılması.

9. Türk Ceza Yasası'ndan doğan adli vakalar dışında, her ne sebeple olursa olsun yapılan bekaret kontrolü uygulamalarını gerçekleştirenler hakkında ceza yaptırımını getirilmesi,

10. Yukarıda belirtilen konulardaki yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi amacıyla kamuoyu oluşturulması istemi yer aldı.

Bugün, kadınların ve kız çocuklarının şiddetten korunması için yukarıda saydığımız hedeflere hâlâ ulaşabilmiş değiliz. Ancak, özellikle 4320 Sayılı Yasa ve AIHM'ne başvuru ve KKA Önlenmesi Komitesi'ne başvuru olanağı tanıyan uluslararası mekanizma önemli bir kazanım olarak önümüzdedir.

Şiddetten arındırılmış bir ortamın yaratılmasına katkı sunacağını umarak, istemlerimizi özetle bilgilerinize sunuyoruz:

İstemlerimiz:

- 1 **Şiddetin önlenmesine ve suçluların izlenmesine önem vererek kadına yönelik şiddeti teşvik eden ya da görmezlikten gelinmesine neden olan hukuksal mevzuat gözden geçirilmeli ve yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Bu bağlamda 4320 Sayılı Yasa'nın biliniir ve kullanılır kılınması için çaba harcanmalıdır. Bu Yaşayla ilgili bütün mahkemelerde uygulama birliği sağlanmalıdır.**
- 2 **Şiddete maruz kalan kadınların korunmasına yardımcı olacak, adli mekanizmalara ve ulusal yasaların öngördüğü zararları telafi edecek ve etkili çareler yaratacak mekanizmalara çabuk ulaşmayı sağlayıcı yasal düzenlemeler geliştirilmelidir. Bu amaçla baroların adli yardım kurumları ve kadın danışma merkezleriyle sıkı ilişkiler kurulmalıdır. KKHTAÖ Sözleşmesi'ne ilişkin ihtiyari protokol hemen onaylanmalıdır.**
- 3 **Kadınların ve kız çocuklarının, kendilerine yönelik şiddet hareketlerini hiçbir korku olmaksızın, ücretsiz, güvenilir ve gizliliği koruyan bir ortamda açıklayabilmeleri için kurumsal mekanizmalar oluşturmalı ve varolanlar geliştirilmelidir.**
- 4 **Şiddeti uygulayan, birey ve resmi görevlilerin cezalandırılmasını sağlayıcı mekanizmalar işler kılınmalı, TCY'nda aile içi şiddet özel bir hükümlerle yaptırıma bağlanmalıdır. Yine TCY'nda yeralan ve şiddeti özendirilen maddeler, Yasa'dan çıkartılmalıdır. (TCY'nın 434. maddesi, 462. madde, 477. madde) TCY'nda "Genel Adaba ve Aile Düzenine Karşı Cürümler" başlığı ile yer alan cinsel suçlar "Kişi Hak ve Özgürlüklerine Karşı İşlenen Cürümler" başlığı altında ele alınmalıdır. Yasalarda bu tür suçlara ilişkin olarak kız-kadın ayırımı ve yaş farklılığı gözetilmemelidir. Eğitim amaçlı da olsa TCY'nın 477. maddesinde yer alan "Tedip Hakkı" ile ilgili madde kaldırılmalıdır. Yeni doğan bebeğin öldürülmesi ve namusu koruma amaçlı cinayetlerde ceza indirimi Yasa'dan çıkarılmalıdır.**
- 5 **Uluslararası korumalardan yararlanmak amacıyla kadına yönelik şiddet konusunda çalışan İnsan Hakları Komisyonu özel raportörü ile işkenceye ilişkin İnsan Hakları Komisyonu'nun özel raportörü ve kadına yönelik şiddetle bağlantılı olarak Acele, Mahkeme Dışı ve Keyfi İnfazlara İlişkin İnsan Hakları Komisyonu Özel Raportörü gibi yetkili mekanizmalara ulaşma ve onlarla işbirliği yapma olanakları geliştirilmelidir.**
- 6 **Şiddet mağdurlarının sağaltımı ve rehabilite edilmesi için olanaklar sağlamak amacıyla sığınmaevi, kadın misafirhanesi gibi ara kurumların oluşturulması için bu alanda çalışan kadın örgütleri ile işbirliği yapılmalıdır.**
- 7 **Kadına yönelik şiddetle ilgili eğitim programlarına, cinsiyete dayalı bakış açısını yerleştirmek için faal ve görünür politika izlenmelidir.**
- 8 **Önleyici yasaları uygulamakla görevli olanlar yani güvenlik görevlileri, adli ve tıbbi sağlık çalışanları, sosyal çalışmacılar, azınlık göçmen ve mültecilerle ilgilenen çalışanları kapsayacak mesleki eğitim çalışmaları gerçekleştirilmelidir.**
- 9 **Kadınların, kendilerine ilişkin karar verebilecek mekanizmalarda görev almaları için olanaklar yaratılmalı ve bu konuda olumlu ayrımcılık geliştirilmelidir.**
- 10 **Teşkilat Yasası hala TBMM'nde beklemekte olan KSSGM'nün yasal güvenceye kavuşması için acilen çaba gösterilmelidir.**

Olağanüstü ve Silahlı Çatışma Halerinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına Dair Bildiri

Genel Kurulun 11 Aralık 1974 tarihli ve 3318 (XXIX) sayılı Kararıyla ilan edilmiştir.

(BAŞLANGIÇ)

Genel Kurul,

Ekonomik ve Sosyal Konseyin 16 Mayıs 1974 tarihli ve 1861 (LVI) sayılı kararında yer alan tavsiyeyi dikkate alarak,

Bariş, self-determinasyon, ulusal kurtuluş ve bağımsızlık için mücadele edildiği olağanüstü durumda ve silahlı çatışma dönemlerinde insanlıkdışı eylemlerin çok sıkça mağduru olan ve sonuçta çok ağır zararlara uğrayan sivil nüfustan kadınların ve çocukların çektikleri acılardan derin kaygı duyduğunu ifade ederek,

Dünyanın özellikle baskıya, saldırıya, koloniciliğe, ırkçılığa, yabancı egemenliğine ve işgale maruz kalmış bir çok bölgesinde, kadınların ve çocukların çektikleri acıların farkında olarak,

Genel ve tereddütsüz kınamalara rağmen koloniciliğin, ırkçılığın ve yabancı egemenliğinin birçok halkı boyundurukları altında tutmaya, ulusal kurtuluş hareketlerini zalimane bir şekilde bastırmaya ve egemenlikleri altındaki nüfusa ve bu arada kadınlara ve çocuklara ağır zararlar vermeye ve tarifsiz acılar çektirmeye devam etmesinden derin kaygı duyarak,

Temel özgürlüklere ve insan onuruna hâlâ yoğun saldırılar yapılmasından ve kolonici ve ırkçı yabancı egemen güçlerin uluslararası insancıl hukuku ihlal etmeyi sürmesinden dolayı üzüntü duyarak,

Bariş ve savaş zamanlarında kadınların ve çocukların korunması ile ilişkili olarak uluslararası insancıl hukuk belgelerinde yer alan ilgili hükümleri akılda tutarak,

Diğer önemli belgeler arasında, silahlı çatışma hallerinde insan haklarına saygı ve sivil nüfusun korunması için temel prensipler konusunda kendi verdiği 19 Aralık 1968 tarihli ve 2444 (XXIII) sayılı kararını ve 9 Aralık 1970 tarihli ve 2674 (XXV) ve 2675 (XXV) sayılı kararları ile birlikte, Ekonomik ve Sosyal Konseyin 28 Mayıs 1970 tarihli ve 1515 (XLVIII) sayılı olup Genel Kuruldan olağanüstü hallerde ve savaş zamanlarında kadınların ve çocukların korunması hakkında bir bildiri hazırlanması imkanını ele almasını talep ettiği kararını akılda tutarak,

Yeni gelen kuşakların istikbali ile toplum ve aile içinde ve özellikle çocukların yetiş-

mesinde önemli bir rol oynayan annelerin istikbali bakımından üstlendiği sorumluluğun farkında olarak,

Sivil nüfusa dahil kadın ve çocukların özel olarak korunmasını sağlama gereğini akılda tutarak,

Olağanüstü ve Silahlı Çatışma Hallerinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına dair bu Bildiriyi inançla ilan eder ve bütün Üye Devletlere kesinlikle uymaları için çağrıda bulunur:

1. Nüfusun özellikle en aciz durumdaki mensupları olan kadınları ve çocukları tarifsiz acılara sevk eden sivil nüfusa yönelik saldırılar ve bombalamalar yasaklanır ve bu tür eylemler cezalandırılır.

2. Askeri operasyonlar sırasında kimyasal ve biyolojik silahlar kullanılması 1925 tarihli Cenevre Protokolünün, 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin ve uluslararası insancıl hukuk ilkelerinin çok açık bir ihlalini oluşturur ve savunmasız kadınlar ile çocuklar dahil bütün sivil nüfusun ağır kayıplara uğramasına yol açar ve bu tür eylemler en ağır şekilde cezalandırılır.

3. Bütün Devletler 1925 tarihli Cenevre Protokolü ve 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ile birlikte, silahlı çatışma hallerinde kadınların ve çocukların korunmalarını önemli derecede güvence altına alan insan haklarına saygı ile ilgili diğer uluslararası hukuk belgelerindeki yükümlülüklerini tam olarak yerine getirirler.

4. Silahlı çatışmalara, dış ülkelerdeki askeri operasyonlara ve hâlâ kolonici egemenliğin altında bulunan ülkelerdeki askeri operasyonlara karışan Devletler tarafından, kadınları ve çocukları, savaşın dehşetinden korumak için her türlü çaba gösterilir. Özellikle kadınların ve çocukların bir bölümünü oluşturduğu sivil halka karşı zulüm, işkence, cezalandırma, onur kırıcı muamele ve şiddet gibi muamelelerin yapılması yasaklanmasını sağlamak için gerekli her türlü tedbir alınır.

5. Askeri operasyonlar sırasında ve işgal altındaki topraklarda çatışmanın taraflarınca hapsedme, işkence yapma, kurşunlama, kitlesel olarak gözaltına alma, konutları tahrip etme ve zorla göç ettirme gibi, kadınlara ve çocuklara karşı işlenen baskıcı ve zalimane ve insanlıkdışı fiiller suç olarak kabul edilir.

6. Sivil nüfustan olan ve barış, self-determinasyon, ulusal kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesi gibi olağanüstü durum ve silahlı çatışma halleri içinde bulunan veya işgal altındaki topraklarda yaşayan kadınlar ve çocuklar, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ne, Çocuk Hakları Bildirisi'ne veya diğer uluslararası hukuk belgelerine göre sahip oldukları barınma, yiyecek, tıbbi yardım veya diğer vazgeçilmez haklardan yoksun bırakılamazlar.

Avrupa Konseyi Evdeki Kadınların Sosyal Güvenliği Konusunda Kararı (R (1975) 28

Sosyal güvenlik konusundaki son gelişmeler hastalık, yaşlılık, ölüm, geçimi sağlayan kişinin ölümü gibi durumlarda çalışıp çalışılmadığına bakılmaksızın evdeki kadına koruma sağlamak eğilimindedir.

Konsey üyesi bazı ülkeler hastalık, analık, kaza ve evle ilgili bazı görevlerin icrasını sağlamak üzere çalışmayan kadınlara parasal yardımlar yaparken; diğer bazı ülkeler aynı konularda hizmet sunmaktadır.

Konsey üyesi ülkelerdeki son eğilimlere göre aile yardımları çocuk ve aileye genel yardım niteliğinde olup çalışmaya (işe) dayalı gelirin dağılımı anlamına gelmemektedir.

Avrupa Konseyi, kendisini ev işlerine adayan (evdeki kadınların), iş ve meslekle uğraşmayan kadınların korunması için üye ülkelere, aşağıda sayılan tedbirleri almalarını tavsiye eder:

A- Hastalık ve Analık

Ülkeler; sağlıkla ilgili genel sorunlar ve hamilelik-doğum sonrasındaki sorunlarda evdeki kadınlara (ev kadınlarına) en az kazanç sahibi kişilere sağlanan tıbbi yardımı sağlamak zorundadır. Bunu yaparken mevzuatlarına göre ya parasal yardım yapacaklardır veya uygun hizmetlerin götürülmesini sağlayacaklardır.

B- Malûliyet

Ülkeler hastalık veya kaza yüzünden çalışma yeteneğini kaybedip evdeki kadına misli yardım veya rehabilitasyon hizmetleri götüreceklerdir. Parasal yardım veya diğer uygun hizmetler de gözardı edilmemelidir.

C- Yaşlılık

Ülkeler genel emeklilik yaşına ulaşan evdeki kadına yaşlılık yardımı sağlamalıdır. Yardımın miktarı, çalışmış emekliler için verilen en alt miktarlardan daha az olamaz.

D- Geçimi Sağlayan Kişini Ölümü

Ülkeler geçimi sağlayan kişinin ölümü üzerine evdeki kadına ve çocuklara sosyal güvenlik kapsamında kalmalarını sağlayıcı geçici veya sürekli destek sağlayacaklardır.

Kadının kazanç getiren bir işte çalışmak istemesi halinde yeniden eğitim ve rehabilitasyon programları ile yardım etmelidir.

Kadına doğrudan doğruya ölümden doğan masrafları karşılayan yardımlar yapılmalıdır.

E- Aile Yardımları

Ülkeler eşi çalışmayan kişilere verilen aile yardımından daha az olmamak üzere evdeki kadına aile yardımı sağlamak zorundadırlar.

Aile yardımı yapılırken evin durumu, ailenin yapısı, çocukların yaşı gözetilerek kadının evdeki işinin ekonomik değeri dikkate alınır.

F- Diğer Tedbirler

Ülkeler boşanma veya ayrılmış evdeki kadın ve çocuklar için misli hastalık veya aile yardımı sağlayıcı diğer tedbirler alır.

Kadının çalışmak istemesi halinde eğitim imkânları sağlamak; nafaka ve bakım yükümlülüklerini sağlayamamaları halinde kadın ve çocuğu aile yardımı altında garantiye almak zorundadır.

G- Sigortanın Devam Etmesi

Ülkeler daha önce zorunlu sigortaya tabi bir işte çalışan kadınların aile yükümlülükleri için işe ara vermeleri veya tamamen ayrılmaları halinde sigorta tahsisini sağlayıcı imkanlar hazırlamakla yükümlüdürler.

H- Uygulama ve Finans

Yukarıda anılan koruma isteğe bağlı ve kişisel sigortalar; çalışanlarla ilgili güvenlik haklarının kapsamının genişletilmesi; herkesi içine alan genel bir düzenleme ile sağlanabilir.

Yardımların finansmanı ise; kişisel olarak ödenen primlerle, vergilerle ya da ikisi ile birlikte karşılanır.

Tüm bunlar yapılırken üye ülkelerin ekonomik durumları, az gelirli kişilerin ödeme güçleri ve korunmak istenen kişilerin özellikleri dikkate alınmalıdır.

Avrupa Konseyi Kadınların İstihdamı Konusunda Kararı R (1977) 1

Avrupa Konseyi, kadın-erkek ayrımı yapılmaması gerektiğine ilişkin kanuni düzenlemelerin uygulanmadığı, uygulansa da önyargılar yüzünden yanlış uygulandığını dikkate alarak; iş hayatına hazırlık, çalışma hayatı, aile sorumluluklarının iş hayatı ile bağdaştırılması konularında aşağıdaki önerileri getirmiştir:

I- İş Hayatına Hazırlık

A- Eğitim

Gençlerin; eğitimden yeteneklerine göre, cinsiyet ayrımı yapılmadan yararlanmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Kurumlarda çalışma ile birlikte eğitim teşvik edilmeli, bu eğitim ihtiyari veya zorunlu; genel veya mesleki olabilir. (Öğretmenlerin eğitimi dahil)

Eğitim, kadın ve erkeğin toplumlardaki artık değişen rollerine gençlerin duyarlılığını artırmak; gençleri ailede, işte, toplumda eşit sorumluluk rolleri olduğu bilinci ile yetiştirmek amaçlı olmalıdır.

Ders kitapları aile, iş ve toplumda kadın ve erkeği modası geçmiş rollerde gösteren resim ve yazılar içermemelidir.

Öğretmenler önyargılar ile etkin bir şekilde mücadele edecek ve iş dünyası ile ilgili konularda okullar ve meslekler konusunda yeterli bilgi verecek şekilde yetiştirilmelidir.

B- Eğitici ve Mesleki Rehberlik

Eğitici ve mesleki rehberlik kız ve erkek çocukları için zorunlu eğitimden sonra başlamalı ve süreklilik arz etmelidir.

Rehberlik hizmetleri, eğitim kursları hakkında bilgi vermek, iş ve iş imkanlarını tanıtmak, mesleki ilerleme ile ilgili bilgi vermek amacını taşımalıdır.

Halka da iş hayatında kadın ve erkek önyargılarını kaldırıcı bilgi verilmeli, geleneksel olarak erkek işi sayılan mesleklerde başarılı olmuş kadınlar örnek gösterilmelidir.

C- Mesleki Eğitim

Mesleki eğitimden yararlanma cinsiyete dayalı olmamalıdır. Üst düzey görevlere gelebilmek için verilen özel kurslarda da aynı kural gözetilmelidir.

Mesleki eğitim tesisleri her iki cinse hizmet verebilecek şekilde donatılmalıdır.

Mesleki eğitim nedeniyle verilen imkanlardan cinsiyet veya medeni durum gözetilmeden yararlanılmalıdır.

II- İş Hayatı

A- İşe Kabul

İşe kabul cinsiyete göre değil, kalifiye özelliklere göre olmalıdır.

İşe alımla ilgili, eşit muamele ilkesine aykırı hükümler gözden geçirilmelidir.

İşveren, işyerini tüm personelin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlemeli, eksikliği kadın istihdamına engel olacak şeyleri derhal tamamlamalıdır.

İş hizmetleri, kadınlar da gözetilerek götürülmelidir.

İş ilanları cinsiyet tercihinin dayalı olmamalıdır.

Kadın-erkek işçilerle ilgili iş imkanlarındaki düzensizliği giderici bir ekonomi politikası benimsenmelidir.

B- Ödeme Şartları

Aynı veya eşit değerde işe eşit ücret ilkesi benimsenmelidir.

Ödemeler açısından cinsiyete dayalı tüm ayrımlar kaldırılmalı-ödemenin işin sınıfına bağlı olduğu konularda aynı ölçüt uygulanmalıdır.

Kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer idari düzenlemelerde eşit ücret ilkesine aykırı hükümler kaldırılmalıdır.

Eşit ücret ilkesi ilgili tarafa bu ilkenin gereğinin sağlanması konusunda talepte (dava dahil) bulunma hakkı verir.

C- İş Şartları

Kişinin cinsiyeti ve medeni durumu mesleki açıdan ilerlemesine ölçüt alınmamalıdır.

Kadınlar işe alma ve terfi komitelerinde temsil edilmelidirler.

Kadınlar üst görevler için açılan kuralardan yararlanabilmelidirler.

Kadınlar iş rotasyonunda erkeklerle aynı konumda kabul edilmelidirler.

İşveren tarafından kadınlara da (aynı ölçüt uygulanarak) erkeklere verilen tüm sorumluluklar verilmelidir.

Analık, hamilelik ve doğumun fiziksel özellikleri nedeniyle kadın açısından koruyucu tedbirleri haklı kılar. Bu nedenle anne, sözleşmesi iptal edilmeden, işteki konumunu koruyarak ücretli izin hakkına sahiptir.

Kadınlar sendika faaliyetlerine, toplu müzakerelerine (özellikle toplu sözleşmelere ilişkin müzakerelere) katılma konusunda teşvik edilmelidir.

D- Sosyal Güvenlik

Kadın çalışanlar sosyal güvenlik konusunda, gerek doğrudan doğruya, gerek dolayısıyla edindikleri haklar açısından erkeklerle eşit muameleye tabi tutulmalıdırlar.

Annelik açısından en az Avrupa Sosyal Güvenlik Kadına Ek Protokol'de anılan standartlara denk yardımlar almalıdırlar.

III- Aile Sorumluluklarının İş Hayatı ile Bağdaştırılması

A- Çalışma Saatleri

İş saatleri aile sorumluluklarının yerine getirilmesini sağlayacak şekilde esnek olmalıdır.

Ulusal ve bölgesel şartlar gözetilerek, kadın ve erkekler için kısmi çalışma imkanı yaratılmalıdır.

Babaya veya anneye çocuğun hastalığı, bebeğin bakımı için özel izin verilebilmelidir.

B- Bakma ve Gözetme İmkanları

Okul öncesi, okul yaşı, evlerde yardım hizmeti (küçük, sakat ve hasta çocuklar için) toplu bakım yerleri şeklinde bakma ve gözetme imkanları sağlanmalıdır.

Bu imkanlar kurumsal veya kurumsal olmayan metotlarla sağlanabilir.

Şehir planlaması ve bina planlarında yukarıdaki hususlar programın asli unsuru olarak dikkate alınmalıdır.

C- Çalışma Hayatına Yeniden Dönme

Aile sorumlulukları nedeniyle işe ara veren kadınların tekrar işe dönmelerini sağlayıcı tedbirlere özel önem gösterilmelidir.

Alınacak tedbirler tekrar işe dönme ile ilgili bilgi sağlayacak rehberlik hizmetleri; ileri yaşta ilk kez işe başlayan veya uzun bir aradan sonra işe dönen kadınlara, bilgi tazelleme, yeniden eğitim vermek ve bunun aile hayatı ile bağdaşacak şekilde olmasıdır.

Avrupa Konseyi Cinsiyet Ayırımının Önlenmesine İlişkin Tavsiye Kararları R (1985)2 380

İlkeler

- 1- İş alanında eşitliğin sağlanması için; işe başvuruda, iş şartlarında, eğitim fırsatlarında, eş değerde işe yapılan ödemelerde terfi ile ilgili fırsatlarda eşit haklar tanınmalıdır.
- 2- Kamu hukukunca düzenlenen sosyal güvenlik ve benzeri konularda eşitlik hedef alınmalıdır.
- 3- Vergilendirmede eşitlik gözetilmelidir.
- 4- Medeni Hukukta: Aile sorumluluklarının üstlenilmesinde, velayet hakkının -çocuğun çıkarlarını her zaman öncelikle gözetmek kaydıyla- icrasında, aile mallarının edinilmesi, idaresi, paylaşılması sırasında; sözleşme yapılması sırasında; iş ve meslek icrasında; Ayrılık ve boşanma halinde ödenecek nafakalar konusunda; ikametgah ve yerleşim yeri konusunda; miras hakkında kadın ve erkek eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olmasıdır. Evlilik yaşı, evlat edinme yaşı ve soyadı konusu üzerinde özellikle durulmalıdır.
- 5- Kadın ve erkek vatandaşlığın kazanılması ve kaybedilmesi ile siyasi haklar konusunda eşit muameleye tabi tutulmalıdırlar.

Devletin Alması Gereken Tedbirler

Genel Olarak:

- Devlet; cinsler arasında eşitliği sağlamak üzere sosyal, ekonomik ve kültürel konularda tüm tedbirleri almak zorundadır. Ayrıca eşitliği sağlamak açısından ailelere gerekli bilgi verilmelidir.
- Devlet hayatın her aşamasında eşitliği teşvik etmelidir.
- Erkek ve kadın mevcut eğitim imkanlarından en üst düzeyde eşit olarak yararlanma konusunda teşvik edilmelidir.

Geçici Özel Tedbirler:

Eşitsizliği önlemek üzere -Anayasaya aykırı olmamak kaydıyla- özellikle aşağıdaki konularda geçici tedbirler alınmalıdır:

- İşverenleri, bu amacı sağlayacak şekilde teşvik etmek,

- Mağdur olan tarafa özel eğitim vermek, onları bu eğitimi almaya teşvik etmek,

Yararlanılabilecek Araçlar (Mahkemelerin Hakkı Saklı Kalmak Kaydıyla):

- a) Yasa tasarıları hazırlamak
- b) İlke kararları, genelgeler hazırlamak
- c) Toplu iş sözleşmelerini teşvik etmek,
- d) Reklamlarda cins ayrımını engellemek,
- e) Uyuşmazlık halinde tavsiyelerde bulunmak, tarafları uzlaştırmak,
- f) İdari müeyyideler getirmek,
- g) Doğrudan dava açmak.

Yaptırımlar:

Hukuki düzenlemeler eşitliğin sağlanması konusunda gerekli yasal yolları ve yaptırımları içermelidir. Bu konuda aşağıdaki örnekleri vermek mümkündür:

a- Ayrımcılığı önleyen kararlar almak,

aa- tamamen yasaklayıcı

bb- devam etmesini yasaklayıcı

cc- belirli bir davranışın yapılmasını sağlayıcı

dd- ayrımcı bir kararı iptal edici

b- Yukarıdaki kararlara uyulmaması halinde;

aa- idari

bb- cezai (para cezası, iznin iptali, kamuya lanse etme) gibi yaptırımlar uygulanabilir.

c- Mağdurun zararının tazmini konusunda devlet, dava açılması halinde, hızlı, çabuk, en uygun usul ve gereken hallerde hukuki yardımla mağdura kolaylık sağlar.

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (*)

Bu sözleşmeye taraf olan Devletler,

Birleşmiş Milletler Yasasının temel insan haklarına, insan itibar ve kıymetine ve erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmaları gerektiğine inancı tekrar teyid ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, insanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve tüm insanların özgür doğduğunu ve eşit itibar ve haklara sahip olduklarını ve bu Beynamede böylece öne sürülen tüm haklar ve hürriyetlerin cinsiyete dayalı olanlar dahil hiçbir ayrıma tabi kılınmaksızın herkes tarafından kullanılabileceğini beyan ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Sözleşmelerine taraf devletlerin, kadınlar ile erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin mükellefiyeti bulunduğunu kaydederek,

Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas kuruluşları nezaretinde kabul edilmiş ve erkeklerle kadınların eşitliğini sağlamaya çalışan uluslararası sözleşmeleri göz önünde tutarak;

Ayrıca Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas teşekküllerinin kabul ettiği erkek ve kadınların haklarının eşitliğini sağlamayı amaçlayan kararları, beyanları ve tavsiyeleri de dikkate alarak;

Ancak, bu çeşit belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın hala devam etmekte olduğundan endişe duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlal ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerinin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiğini ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetinde kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmelerini zorlaştıracığını kaydederek,

Yoksulluk hallerinde kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş bulma ve sair ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en az imkâna sahip olduklarından endişe duyarak;

Hakkaniyet ve adalete dayalı yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasının, kadınlarla erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için önemli bir aşama teşkil edeceğine inanarak;

Apartheid'in ırkçılığın her şeklinin, ırk ayırımının, sömürgeciliğin, yeni sömürgeciliğin, saldırganlığın, yabancı devlet işgal ve hakimiyetinin ve ülkelerin iç işlerine müdahale etmenin ortadan kaldırılmasının, erkekler ile kadınların eşit haklardan yararlanmaları için gerekli olduğunu önemle belirterek;

(*) 1 Mart 1980 tarihinde imzaya açılan, 3 Eylül 1981 tarihinde yürürlüğe giren bu sözleşmeye katılmamız 11.06.1985 tarih 3232 sayılı kanunla uygun bulunmuş, Bakanlar Kurulu'nun 24.07.1985 tarihli 9722 sayılı kararıyla onaylanmıştır. 14 Ekim 1985 tarih 18898 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmıştır.

Uluslararası barış ve güvenliğin kuvvetlendirilmesinin, uluslararası gerilimin azaltılmasının, sosyal ve ekonomik sistemlerine bakılmaksızın bütün ülkeler arasında karşılıklı işbirliğinin, genel ve tam silahsızlanmanın ve özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası denetim altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasındaki ilişkilerde adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat ilişkilerini teyidinin ve yabancı ve sömürge veya yabancı işgali altında bulunan yerlerdeki halkların kendi kaderlerini tayin ve bağımsızlık elde etme hakları kadar ulusal hükümler ve toprak bütünlüklerine saygının gerçekleşmesinin, sosyal gelişme ve kalkınmaya ve bunun bir sonucu olarak da, erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin elde edilmesine katkıda bulunacağını teyit ederek,

Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin; kadınların erkeklerle eşit şartlarda her alanda azami katkılarına gerektirdiğine inanarak;

Kadınların ailenin refahına ve toplumun kalkınmasına yaptıkları büyük katkının henüz tam olarak idrak edilmediğini, analığın sosyal önemiyeti ve ana ve babanın aile içinde ve çocukların büyütülmesindeki rollerini göz önünde bulundurarak ve kadınların nesillerinin üretilmesindeki önemli rolünün aile içinde ayırımına neden olmaması gerektiğini, nitekim çocukların yetiştirilmelerinin kadın ve erkek ile toplumun tamamının sorumluluk paylaşmalarını gerektirdiğine vakıf olarak,

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı bulunduğu vakıf olarak,

Kadınlara Karşı Ayırmacılığın Ortadan Kaldırılması Beyannamesinde yer alan ilkeleri uygulamaya ve bu maksatla bu nevi ayırmacılığın her şekli ve tezahürünün ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri almaya kararlı olarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Bölüm I

Madde 1- İşbu sözleşmeye göre, "kadınlara karşı ayırım" deyimini kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

Madde 2- Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldırıcı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a) Kadın ve erkek eşitliği ilkesini, kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,

b) Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c) Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal

mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırımı karşı etkin himayesini sağlamayı,

d) Kadınlara karşı herhangi bir ayırıcı hareket yapılmasında veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,

e) Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

f) Kadınlara karşı ayırıcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,

g) Kadınlara karşı ayırıcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi.

Madde 3- Taraf Devletler özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 4-

1. Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için taraf devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, işbu sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak mütalâa edilmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların muhafazası sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu tedbirlere son verilecektir.

2. Anneliğin himayesi maksadıyla işbu Sözleşmede belirtilenler dahil, taraf devletlerce alınacak özel önlemler, ayırıcı olarak nitelendirilmeyecektir.

Madde 5- Taraf Devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır:

a) Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek,

b) Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her halükârda çocukların menfaatlerini herşeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimini sağlamak.

Madde 6- Taraf Devletler, kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi için yasama dahil gerekli bütün önlemleri alacaktır.

Bölüm II

Madde 7- Taraf Devletler, ülkenin politika ve kamu hayatında, kadınlara karşı ayırımı önlemek için tüm tedbirleri alacaklar ve özellikle kadınlara, erkeklerle eşit şartlarla aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a- Bütün seçimlerde ve halk oylamalarında oy kullanmak ve halk tarafından seçilen organlara seçilebilmek,
- b- hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri ifa etmek,
- c- Ülkenin kamu ve politik hayatı ile ilgili hükümet dışı kuruluşlara ve derneklere iştirak etmek.

Madde 8- Taraf Devlet, kadınlara, erkeklerle eşit şartlarda ve hiçbir ayırım gözetmeksizin hükümetlerini uluslararası düzeyde temsil etmek ve uluslararası kuruluşların faaliyetlerine katılmak fırsatını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

Madde 9-

1. Taraf Devletler, tâbiyetin kazanılmasında, değiştirilmesinde veya muhafâzasında kadınlara erkekler ile eşit haklar tanıyacaklar ve özellikle bir yabancıyla evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın tâbiyetini değiştirmesinin, kadının da otomatik olarak tâbiyet değiştirmesine, tâbiyetsiz kalmasına veya kocanın tâbiyetini zorla almasına yol açmamasını temin edeceklerdir.

2. Taraf Devletler, çocukların tâbiyeti konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlayacaklardır.

Bölüm III

Madde 10- Eğitim:

Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayırımı önleyen bütün uygun tedbirleri alacaklardır:

a- Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit şartların sağlanması,

b- Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı seviyedeki niteliklere sahip eğitim görevlilerine, okul bina ve malzemesine sahip olmaları,

c- Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için muhtelif eğitimin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim metodlarının bu amaca göre düzenlenmesi,

d- Burs ve diğer eğitim yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması,

e- Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik yetişkin ve görevsel okuma,yazma öğretim programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi,

f- Kız öğrencilerin okuldan ayılma nisbetlerinin düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi,

g- Spor ve beden eğitimi faaliyetlerine faal olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatlar tanınması,

h- Kadınların ailelerin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek, aile planlaması bilgisi dahil özel eğitici bilgiyi temin etmeleri,

Madde 11-

1. Taraf devletler, istihdam alanında kadınlara karşı ayırımı önlemek ve kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eşit haklar sağlamak için özellikle aşağıda belirtilen konularda bütün uygun önlemleri alacaklardır:

a- Bütün insanların vazgeçilmez hakkı olan çalışma hakkı,

b- İstihdam konularında eşit seçim kriterleri uygulanması da dahil, erkeklerle eşit istihdam imkânlarına sahip olma hakkı,

c- Serbest olarak meslek ve iş seçme hakkı, terfi, iş güvenliği, hizmetin tüm şartları ve avantajlarından faydalanma hakkı, çıraklık, ileri mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi dahil mesleki eğitim ve mükerrer eğitim görme hakkı,

d- Sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, eşdeğerdeki işte eşit muamele ve işin cinsinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı,

e- Ücretli izinle birlikte, özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, sakatlık ve yaşlılık ve diğer çalışamama hallerinde sosyal güvenlik hakkı,

f- Emniyetli şartlar içinde çalışma hakkı ve sağlığın ve bu meyanda doğurganlığın korunması hakkı.

2. Evlilik ve analık sebebiyle kadınlara karşı olan ayırımı önlemek ve etkin çalışma hakkını sağlamak amacıyla taraf devletler uygun önlemleri alacaklardır.

a- Hamilelik ve analık izni sebebiyle veya evliliğe bağlı kalarak işten çıkarma ayırımını yasaklamak, bu ayırımı yapanları cezalandırmak,

b- Önceki iş, kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin, ücretli olarak analık izni veya benzeri sosyal içerikli tazminatlar vermek,

c- Özellikle çocuk bakımevleri ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu hayatına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek,

d- Hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak.

3. Bu maddede yer alan konulara ilişkin koruyucu yasalar bilimsel ve teknik bilgi ışığı altında devrevi olarak yeniden gözden geçirilecek ve gerekirse tadil, ilga veya temdit edilecektir.

Madde 12- Sağlık:

1. Taraf Devletler, aile planlaması dahil sağlık bakım hizmetlerinden kadın ve erkeğin eşit olarak yararlanması için, sağlık bakımından kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran bütün önlemleri alacaklardır.

2. Bu maddeninin 1. paragrafında öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla taraf devletler kadına hamilelik, lohusalık ve doğum sonrası dönemde gerekli hizmetleri sağlayacaklar, hamilelik ve emzirme sırasında yeterli beslenme ile birlikte, gerektiğinde bedava hizmet vereceklerdir.

Madde 13- Taraf Devletler, kadınlara karşı ekonomik ve sosyal hayatın diğer dallarında erkeklerle kadınların eşit olarak haklardan yararlanabilmelerini sağlayarak kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi için gerekli tedbirleri ve özellikle aşağıdaki tedbirleri alacaklardır:

- a- Aile zammı hakkı,
- b- Banka kredisi, ipotek ve diğer mali krediler elde etme hakları,
- c- Eğlence, spor ve kültürel hayatın bütün veçhesine katılma hakları..

Madde 14-

1. Taraf Devletler, kırsal kesim kadınlarını, karşılaştıkları özel sorunları ve ekonominin parasal olmayan sektöründeki çalışmalarını dahil ailelerinin ekonomik bakımdan ayakta kalması için oynadıkları belirgin rolü göz önünde tutacak ve işbu sözleşme hükümlerinin kırsal kesimdeki kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

2. Taraf Devletler, kadın ve erkeklerin eşitliği prensibine dayanarak, kırsal kalkınmaya katılmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlamak için kırsal kesimdeki kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran tüm uygun tedbirleri alacaklar ve özellikle kırsal kesim kadınlarına aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a- Her seviyedeki kalkınma planlarının müzakere ve uygulanmasına katılmak,
- b- Aile planlaması konusunda bilgi, danışma ve hizmetler de dahil olmak üzere yeterli sağlık hizmetlerinden faydalanmak,
- c- Sosyal güvenlik programlarından doğrudan yararlanmak,
- d- Teknik kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla tüm toplumsal ve yaygın hizmetler ile birlikte görevsel okuryazarlık dahil resmi ve gayriresmi eğitim ve öğretimin her türünden yararlanmak,
- e- Ekonomik fırsatlardan kendi işinde çalışma veya tam istihdam yoluyla eşit olarak yararlanmak amacıyla kendi kendine yardım grupları ve kooperatifler oluşturmak,
- f- Bütün toplumsal faaliyetlere katılmak,
- g- Toprak ve tarım reformunda ve bunun yanısıra yeniden iskân projelerinde eşit muamele ve tarımsal kredi ve borçlanma, pazarlama kolaylıkları ile uygun teknolojiden yararlanmak,
- h- Özellikle konut, sağlık, elektrik ve su temini, ulaştırma ve haberleşme konularında yeterli yaşam standartlarından yararlanma haklarını sağlamak.

Bölüm IV

Madde 15- Yasa Önünde Eşitlik:

1. Taraf Devletler, kadınlara, kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaklardır.

2. Taraf Devletler medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıyacaklardır. Özellikle, kadınlara akit yapmada ve mülk idaresinde eşit haklar verecekler ve mahkemelerde davaların her safhasında eşit muamele edeceklerdir.

3. Taraf Devletler, kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran her çeşit sözleşmenin ve sair özel muamelelerin tamamının geçersiz olduğunu kabul ederler.

4. Taraf Devletler, kadın ve erkeğe hukuki olarak ikametgah seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanıyacaklardır.

Madde 16- Evlilik ve Aile İlişkileri:

1. Taraf Devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

a- Evlenmede erkeklerle eşit hak,

b- Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı,

c- Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,

d- Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her hal ve kârda çocukların menfaatleri en ön planda gözetilecektir.

e- Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer vasıtalardan yararlanmada eşit haklar,

f- Her hal ve kârda çocukların çıkarı en üst düzeyde tutularak ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlat edinme veya benzeri müesseselerde eşit hak ve sorumluluklar,

g- Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil karı ve koca için eşit kişisel haklar,

h- Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, iktisabı, işletmesi, idaresi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında eşlere de eşit haklar.

2. Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir kanuni etkisi olmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.

Bölüm V

Madde 17- Komite:

1. İşbu Sözleşmenin uygulanmasındaki gelişmeleri gözden geçirmek amacıyla, Sözleşme yürürlüğe girdiği zaman 18, Sözleşmeye taraf 35 devletin onayı veya katılmasını müteakip, işbu Sözleşmenin kapsadığı konularda yüksek itibar ve ehliyete sahip 23 uzmandan oluşan, Kadınlara Karşı Ayırımın Ortadan Kaldırılması Komitesi (Bundan böyle Komite diye anılacaktır) kurulacaktır. Uzmanlar, Taraf Devletlerce kendi vatandaşları arasından seçilecek ve

kendi şahısları namına hareket edecekler, seçimlerde dengeli coğrafi dağılım ve belli başlı hukuki sistemlerle birlikte farklı uygarlıkların temsili de gözönüne alınacaktır.

2. Komite üyeleri taraf devletlerin aday listesinden gizli oy ile seçilecektir. Her Taraf Devlet kendi vatandaşlarından bir kişiyi aday gösterebilecektir.

3. İlk seçim, işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay sonra yapılacaktır. BM Genel Sekreteri seçimlerden en az üç ay önce Taraf Devletlere adaylarını iki ay içinde bildirmelerini isteyen bir mektup gönderecektir. Genel Sekreter, aday gösteren Taraf Devletleri de belirtmek suretiyle, adayların listesini alfabetik sıraya göre hazırlayacak ve Taraf Devletlere gönderecektir.

4. Komite üyelerinin seçimi, BM Genel Merkezi'nde, Genel Sekreter tarafından çağırılmış Taraf Devletler toplantısında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin (nisab) yetersayı oluşturacağı toplantıda en fazla oy alanlar ile toplantıda hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletler temsilcilerinin salt çoğunluğunun oylarını alan adaylar Komiteye seçileceklerdir.

5. Komite üyeleri 4 yıllık bir dönem için seçileceklerdir. Bununla beraber, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin süresi ikinci senenin sonunda bitecek, dokuz üyenin isimleri ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kur'a ile tesbit edilecektir.

6. Komitenin 5 ilave üyesinin seçimi, 35. onay veya katılmayı müteakip bu maddenin 2, 3 ve 4. paragrafları hükümlerine göre yapılacaktır. Bu şekilde seçilen iki yedek üyenin görev süresi iki sene sonunda sona erecek ve bu iki üyenin ismi Komite Başkanı tarafından kur'ayla tesbit edilecektir.

7. Arızı münhal yerlerin doldurulması için, uzmanının Komite'deki görev süresi sona eren Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından, Komitenin onayına bağlı olmak üzere, başka bir uzman atar.

8. Komite üyeleri, BM Genel Kurulunun onayı ile ve Genel Kurulun, komitenin sorumluluğunun önemini göz önünde tutarak kararlaştıracığı şartlar ve hükümlerle, Birleşmiş Milletlerden ücret alacaklardır.

9. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Sözleşme uyarınca Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için, gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

Madde 18- Rapor:

1. Taraf Devletler, işbu Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri belirtmek amacıyla aldıkları yasal, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki bir raporu,

a- Sözleşmenin, ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesini takiben bir yıl içinde,

b- Bilahare, her dört yılda bir ve ileride de Komitenin talep ettiği zamanlarda, Komite tarafından incelemek üzere, BM Genel Sekreterine sunmayı taahhüt ederler.

2. Raporlarda, işbu Sözleşme hükümlüklerinin gerçekleştirilmesini etkileyen unsurlar ve güçlükler belirtilebilir.

Madde 19-

1. Komite kendi usul kurallarını saptayacaktır.

2. Komite, görevlilerini 2 yıllık bir süre için seçecektir.

Madde 20-

1. Komite işbu Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca sunulan raporları incelemek üzere normal olarak senede bir kere ve azami iki hafta süre için toplanacaktır.

2. Komite toplantıları Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komite tarafından uygun bulunan herhangi bir yerde yapılacaktır.

Madde 21-

1. Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığıyla faaliyetleri hakkında BM Genel Kuruluna yıllık raporlar sunacak ve Taraf Devletlerden sağlanan bilgiler ve raporların incelenmesine dayanarak tekliflerde ve genel tavsiyelerde bulunabilecektir. Bu teklif ve genel tavsiyeler, Taraf devletlerin olabilecek yorumlarıyla birlikte Komite raporuna dahil edilecektir.

2. Genel Sekreter Komite raporlarını Kadınların Statüsü Komisyonunun bilgisine sunacaktır.

Madde 22- İhtisas kuruluşları, faaliyet alanlarına giren işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasının görüşülmesi sırasında temsil edilme hakkına sahip olacaklardır. Komite, ihtisas kuruluşlarını, Sözleşmenin uygulanması hususunda, faaliyet alanlarına giren konularda raporlar sunmaya davet edebilir.

Bölüm VI

Madde 23- İşbu Sözleşmedeki hiçbir husus kadın ve erkek eşitliğinin gerçekleşmesinde daha etkin olan

a) Taraf Devletin yasasındaki; veya

b) O devlet için yürürlükte olan herhangi bir Uluslararası Sözleşme, andlaşma veya anlaşmadaki hükümleri etkilemeyecektir.

Madde 24- Taraf Devletler, işbu Sözleşme ile tanınan hakların tam olarak gerçekleştirilmesi için ulusal seviyede gerekli bütün önlemleri almayı taahhüt ederler.

Madde 25-

1. İşbu Sözleşme bütün devletlerin imzasına açık olacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu sözleşmenin depozitörü olarak tayin edilmiştir.

3. İşbu sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri BM Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

4. İşbu sözleşme bütün devletlerin katılmasına açıktır. Katılma belgesinin BM Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle katılma gerçekleşecektir.

Madde 26-

1. İşbu sözleşmenin tadili teklifi Taraf Devletlerin biri tarafından herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir başvuru ile yapılabilir.

2. BM Genel Kurulu gerekli takdirde böyle bir teklifle ilgili olarak yapılacak işlem hakkında karar verecektir.

Madde 27-

1. İşbu Sözleşme 20. onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmesini takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girecektir.

2. 20. onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra, işbu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her devlet için Sözleşme, kendi onay veya katılma belgesini tevdiinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 28-

1. BM Genel Sekreteri, onaylama veya katılma sırasında yapılan çekincelerin metinlerini alacak ve bütün Taraf Devletlere dağıtacaktır.

2. İşbu Sözleşmenin hedef ve amacına uymayan hiçbir çekiinceye müsaade edilmeyecektir.

3. Çekinceler, BM Genel Sekreterine hitaben herhangi bir zamanda yapılacak ihbar ile geri alınabilir. Genel Sekreter bu ihbardan bütün Devletleri haberdar edecektir. Böyle bir ihbar alındığı tarihte geçerli olacaktır.

Madde 29-

1. İki veya daha fazla Taraf Devletler arasında işbu sözleşmenin yorum ve uygulanmasından doğan ve müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, birinin talebiyle hakem kuruluna götürülecektir. Taraflar tahkimname talebinden itibaren 6 ay içinde hakem kuruluşunun teşekkül tarzında anlaşmazlarsa, taraflardan herhangi biri uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanına, Divan Statüsü uyarınca götürebilir.

2. Taraf Devletlerden herbiri işbu sözleşmenin imzalanması veya onayı sırasında veya katılma sırasında, kendisini bu maddenin birinci paragrafı ile bağlı saymadığını beyan edebilir. Diğer Taraf devletler, böyle bir çekiince koymuş olan Taraf Devlet karşısında aynı paragrafla bağlı olmayacaktır.

3. Bu maddenin 2. paragrafına göre çekiince koyan her Taraf Devlet, BM Genel Sekreterine ihbarda bulunarak her zaman çekincesini geri alabilir.

Madde 30- Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin eşit derecede geçerli olduğu işbu sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince muhafaza edilecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, imzaları aşağıda bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri

**Genel Kurulunun 20 Aralık 1993 tarihli ve 44/104 sayılı
Kararıyla ilan edilmiştir.**

(BAŞLANGIÇ)

Genel Kurul,

Eşitlik, güvenlik, özgürlük, bütün insanların bedensel bütünlüğü ve insanlık onuru konusundaki hakların ve prensiplerin kadınlara her yerde uygulanmasının acil bir gereklilik olduğunu kabul ederek,

Bu hakların ve prensiplerin İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme ve İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ile birlikte diğer uluslararası belgelerde yüceltilen hakları ve prensipleri kaydederek,

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme'nin etkili bir biçimde uygulanmasının kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine katkıda bulunacağını ve bu kararla birlikte düzenlenen Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye edilmesine dair Bildiri'nin bu sürece güçlendireceğini ve tamamlayacağını kabul ederek,

Kadınlara karşı şiddetin, kadınlara karşı şiddet ile mücadele etmek için bir dizi tedbirlerin yer aldığı Kadınların durumunu iyileştirmek için ileri dönük stratejiler Nairobi belgesinde tanınmış olan eşitlik, gelişme ve barışın gerçekleştirilmesine ve Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair Sözleşme'nin tam olarak uygulanmasına bir engel oluşturmasından kaygı duyarak,

Kadınlara karşı şiddetin, kadınların insan haklarına karşı bir ihlal oluşturduğunu ve bu hakların ve özgürlüklerin kullanılmasını zayıflattığını veya hükümsüz kıldığını teyit ederek ve kadınlara karşı şiddet kullanılması durumunda bu hakların ve özgürlüklerin korunması ve ilerletilmesindeki uzun süreli başarısızlıktan kaygılanarak,

Kadınlara karşı şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi olduğunu ve bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde egemenlik kurulmasına ve kadınlara ayrımcılık yapılmasına yol açtığını, ve kadınlara karşı uygulanan bu şiddetin erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri olduğunu kabul ederek,

Azınlık gruplara dahil olan kadınlar, yerli kadınlar, mülteci kadınlar, göçmen kadın-

lar, kırsal bölgelerde veya uygarlığa uzak topluluklarda yaşayan kadınlar, bakıma muhtaç kadınlar, ceza veya tutukevlerindeki kadınlar, kız çocukları, özürlü kadınlar, yaşlı kadınlar ve silahlı çatışma bölgelerinde bulunan kadınlar gibi bazı kadın gruplarının şiddete karşı savunmasız bulunmalarından kaygı duyarak,

Ekonomik ve Sosyal Konseyin 24 Mayıs 1990 tarihli ve 1990/15 sayılı kararına ek 23. paragrafta, kadınlara karşı şiddetin yaygın olduğu ve bütün gelir gruplarında, her sınıfta ve kültürde meydana geldiği, bunun yol açtığı sonuçların tasfiye edilmesi için ivedi ve etkili adımlar atılması gerektiğinin belirtilmiş olmasını hatırlayarak,

Yine Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 30 Mayıs 1991 tarihli ve 1991/18 sayılı kararında Konseyin, özel olarak kadınlara karşı şiddet sorununu açıklıkla ele alacak bir uluslararası belgenin oluşturulması için harekete geçilmesini tavsiye ettiğini hatırlayarak,

Kadın hareketlerinin, kadınlara karşı şiddet sorununun niteliğine, ağırlığına ve yaygınlığına giderek artan ölçüde dikkat çekilmesinde oynadıkları rolü memnuniyetle karşılayarak,

Kadınların toplum içinde hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik eşitliği için sağlanan imkanların, başka nedenlerle birlikte, sürekli ve yerel nitelikte şiddet tarafından kısıtlanmasından kaygı duyarak,

Yukarıdaki tespitlerin ışığından, kadınlara karşı şiddetin açık ve anlaşılabilir bir tanımının yapılmasına, kadınlara karşı her türlü şiddetin tasfiye edilmesini sağlamak için kullanılacak olan hakların açıkça düzenlenmesine, Devletlerin taşıdıkları sorumlulukları konusunda taahhütte bulunmalarına ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi için bütün bir uluslararası toplumun taahhütte bulunmasına ihtiyaç olduğuna kanaat getirerek,

Aşağıdaki Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye edilmesine dair Bildiri'yi kararlılıkla ilan eder ve herkes tarafından bilinmesi ve saygı gösterilmesi için her türlü çabanın gösterilmesini ister.

Madde 1 (Kadınlara Karşı Şiddetin Tanımı)

Bu bildirinin amacı bakımından "kadınlara karşı şiddet" terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinseyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

Madde 2 (Kadınlara Karşı Şiddet Örnekleri)

Kadınlara karşı şiddet terimi aşağıdaki halleri içerecek şekilde anlaşılır, fakat bu hallerle sınırlı değildir:

a) Aile içinde meydana gelen dövme, kız çocukların cinsel istismarı, evlenirken verilen başlıkla ilgili şiddet, evlilik içi tecavüz, cinsel organları dağlama ve kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar, eş olmayanlar arasındaki şiddet ve sömürmek için uygulanan şiddet de dahil fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uygulanması;

b) Toplum içinde meydana gelen tecavüz, cinsel istismar, çalışma hayatında, öğretim kurumlarında ve diğer yerlerde cinsel taciz, kadın satışı ve zorla fahişeleştirilme de dahil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet;

c) Nerede meydana gelirse gelsin, Devlet tarafından işlenen veya hoşgörülen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet,

Madde 3 (Kadınların Hakları)

Kadınlar siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit bir biçimde yararlanma ve korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu haklara diğerlerinin yanında, aşağıdaki haklar da dahildir:

- a) Yaşama hakkı;
- b) Eşitlik hakkı;
- c) Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı;
- d) Hukukun korunmasından eşit biçimde yararlanma hakkı;
- e) Her türlü ayrımcılığa karşı korunma hakkı;
- f) Elde edilmesi mümkün olan en yüksek standartta fiziksel ve ruhsal sağlık hakkı;
- g) Adil ve elverişli koşullarda çalışma hakkı;
- h) İşkenceye veya diğer zalimane, insanlıkdışı veya onur kırıcı muameleye veya cezaya maruz kalmama hakkı.

Madde 4 (Devletlerin Sorumlulukları)

Devletler kadınlara karşı şiddeti yasaklar ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusundaki yükümlülüklerinden kaçınmak üzere her hangi bir örf ve deti, geleneği veya dinsel düşünceyi ileri süremez. Devletler her türlü uygun araçla ve hiç gecikmeksizin kadınlara karşı şiddeti tasfiye politikasını yürütür. Bu amaçla:

a) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye edilmesine dair sözleşme'yi henüz onaylamamış veya buna katılmamış ise, bu Sözleşmeyi onaylamayı ve katılmayı veya bu Sözleşmeye koyduğu çekinceyi geri almayı düşünür;

b) Kadınlara karşı şiddete girişmekten kaçınır;

c) Kadınlara karşı şiddet ister Devlet isterse özel şahıslar tarafından işlensin, bu giilleri önlemek, soruşturmak ve ulusal hukuka göre cezalandırmak için gerekli özeni gösterir;

d) Şiddete maruz bırakılan kadınlara karşı yapılan uygunsuzlukları cezalandırmak ve gidermek için ulusal mevzuatta ceza, medeni, idare ve iş hukuku ile ilgili yaptırımlar koyar; şiddete maruz bırakılmış kadınların adalet mekanizmasına ulaşmaları ve uğradıkları zararların ulusal mevzuatta öngörüldüğü gibi adil ve etkili bir şekilde giderilmesi sağlanır; Devletler ayrıca bu tür mekanizmalar vasıtasıyla bir giderim elde etmek isteyen kadınları sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirir;

e) Gerektiği takdirde Hükümet dışı örgütlerle ve özellikle de kadınlara karşı şiddet konusuyla yakından ilgilenen örgütlerle işbirliği yapmayı dikkate alarak, kadınların her

türlü Şiddete karşı korunmalarını artırmak veya daha önce bu amaçla yapılmıŐ planlar için hükümler koymak üzere ulusal uygulama planlarını geliŐtirme imkanını ele alır;

f) Kadınların her türlü Şiddete karşı korunmalarını artırıcı nitelikte engelleyici yaklaŐımlar geliŐtirir ve en geniş Şekilde yasal, siyasal, idari ve kültürel tedbirleri alır; cinsiyet konusunda duyarlı yasalar, yürürlükteki uygulamalar ve diğer müdahaleler yoluyla kadınların yeniden mağdur olmalarına meydan verilmemesini sağlar;

g) İhtiyaç bulunması halinde, mevcut kaynaklarını uluslararası işbirliği çatısı altında azami derecede kullanarak, Şiddete maruz kalmış kadınların ve gerektiği takdirde bu kadınların çocuklarının rehabilitasyonu, ocuk bakımı ve yetiştirilmesi, ıslahı, kendilerine rehberlik yapılmasını ve sağlık ve sosyal hizmetler, imkanlar ve programlar gibi özel nitelikteki yardımlar ile birlikte, yapısal desteklerden yararlanmaları için çalıŐır ve bu kimselerin güvenliği ile fiziksel ve psikolojik rehabilitasyonu için gerekli her türlü tedbirin alınmasını sağlar;

h) Kadınlara karşı Şiddetin tasfiye edilmesi ile ilgili faaliyetler için Hükümet bütçesine yeterli denek koyar;

i) Kadınlara karşı Şiddetin önlenmesinden, soruŐturulmasından ve cezalandırılmasından sorumlu olan kanun adamlarına ve kamu görevlilerine kadınların ihtiyaçlarına karşı kendilerini daha duyarlı hale getirecek bir öğretimin verilmesi için tedbirler alır;

j) Her iki cinsten birinin üstün veya aŐađı olduğu, erkekler ile kadınlar için alışılmamıŐ rollerin bulunduğu düŐüncesine dayanan kadınların ve erkeklerin davranış tarzlarını değiştirmek ve sosyal, kültürel önyargıları, geleneksel uygulamaları ve her türlü uygulamaları tasfiye etmek üzere özellikle eğitim alanında gerekli her türlü tedbiri alır;

k) Kadınlara karşı Şiddetin hüküm süren değişik biçimleri ile ilgili araştırmalar yapılmasını, vergilerin bir araya getirilmesini, istatistiklerin toplanmasını sağlar ve kadınlara karşı Şiddetin nedenleri, nitelikleri, ağırlıkları ve sonuçları ile kadınlara karşı Şiddeti engellemek ve yürürlüğe konan tedbirlerin etkililiği ve bunlara bir giderim sağlanması konusunda araştırmalar yapılmasını teşvik eder; yapılan istatistikler ve varılan sonuçlar kamuya açıklanır.

l) zellikle Şiddete karşı aciz durumdaki kadınlara karşı Şiddetin tasfiye edilmesine yönelik tedbirler alır;

m) Birleşmiş Milletlerin insan hakları ile ilgili belgelerine göre verilmesi gerekli raporları sunarken, bu raporda kadınlara karşı Şiddetle ve bu Bildirinin uygulanmasıyla ilgili aldığı tedbirlere de yer verir;

n) Bu Bildiride düzenlenen prensiplerin uygulanmasına yardım etmek üzere gerekli yönergelerin hazırlanmasını teşvik eder;

o) Kadınlara karşı Şiddet problemi ile ilgili duyarlılığı artıran ve bu Şiddetin yararlarını saran dünya çapındaki kadın hareketinin ve Hükümet dışı örgütlerin önemli rolünü kabul eder;

p) Kadın hareketinin ve Hükümet dışı örgütlerin çalışmalarını kolaylaŐtırıp daha iyi bir duruma getirir ve kendileriyle yerel, ulusal ve bölgesel düzeyde işbirliği yapar;

q) Uygun olduğu takdirde, yesi buldukları Devletlerarası bölgesel örgütlerin

programlarına kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine yer vermeleri için teşvik eder.

Madde 5 (Birleşmiş Milletlerin Rolü)

Birleşmiş Milletler organları ve uzman kuruluşları kendi yetki alanlarına giren konularda, bu Bildiride düzenlenen hakların ve prensiplerin tanınmasına ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunurlar ve bu amaçla, diğer faaliyetlerle birlikte;

a) Şiddete karşı mücadele etmek üzere bölgesel stratejileri tanımlamak, kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi ile ilgili görüş alışverişinde bulunmak ve programları finanse etmek amacıyla uluslararası ve bölgesel işbirliği yapılmasına yardım eder;

b) Kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusunda herkeste duyarlılık yaratmak ve yükseltmek amacıyla toplantılar ve seminerler düzenler;

c) Kadınlara karşı şiddet sorununu etkili bir biçimde ele alabilmeleri için Birleşmiş Milletler sistemi içindeki insan hakları sözleşme organları arasında işbirliği ve görüş alışverişini yapılmasına yardım eder;

d) Birleşmiş Milletler sistemindeki örgütlerin ve kuruluşların sosyal eğilimler ve problemler ile ilgili dünyanın sosyal durumu hakkında hazırladıkları analizlere, kadınlara karşı şiddet eğilimlerinin incelenmesini de dahil eder;

e) Birleşmiş Milletler sistemindeki örgütler ve kuruluşlar arasında kadınlara karşı şiddet sorunu ve özellikle de şiddete karşı aciz durumdaki kadın grupları hakkında yapılan programlarla ilgili olarak işbirliğini teşvik eder;

f) Bu Bildiride belirtilen tedbirleri dikkate alarak, kadınlara karşı şiddet ile ilgili yönergelerin şekillendirilmesine ve el kitaplarının hazırlanmasına yardımcı olur;

g) İnsan hakları belgelerinin uygulanması konusunda görevlerini yerine getirirken, gerektiği takdirde kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusunu da ele alır;

h) Kadınlara karşı şiddet konusunda çalışırken Hükümet dışı örgütlerle işbirliği yapar.

Madde 6 (İç Hukukla ve Uluslararası Hukukla İlişkisi)

Bu Bildirideki hiçbir hüküm, bir Devletin ulusal mevzuatında ve bir Devlet bakımından yürürlükte olan bir uluslararası sözleşme, andlaşma veya diğer belgede yer alan kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine yönelik daha kullanışlı bir hükümü etkilemez.

Pekin Deklarasyonu

1. Biz, Dördüncü Dünya Koferansı'na katılan Hükümetler,
 2. Birleşmiş Milletlerin kuruluşunun 50. yıldönümü olan Eylül 1995 tarihinde Pekin'de toplanarak,
 3. Bütün insanlığın yararı için heryerdeki bütün kadınlar adına eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerini ileri götürmeye kararlı olarak,
 4. Heryerdeki bütün kadınların sesine kulak veren ve kadınların, rollerinin ve koşullarının farklılığını dikkate alan, dünya gençliğinde varolan umuttan güç alan ve bu yolu açan kadınları saygıyla anarak,
 5. Son on yılda kadınların statüsünde bazı önemli konularda ilerleme kaydedildiğini ama gelişmenin eşit olmadığını, kadınla erkek arasındaki eşitsizliğin devam ettiğini ve bütün insanların iyiliği için ciddi sonuçlar doğurabilecek başlıca engellerin varlığını sürdürdüğünü kabul ederek,
 6. Dünyadaki insanların çoğunluğunun özellikle de kadın ve çocukların hayatı etkileyen, kökeni hem ulusal hem de uluslararası alanlarda bulunan, artan yoksulluğun bu durumu şiddetlendirdiğini de kabul ederek,
 7. Kendimizi koşulsuz olarak bu sınırlama ve engelleri kaldırmaya ve böylece bütün dünyadaki kadınların ilerlemesini ve güçlendirilmesini artırmaya adanmış ve bunun, şimdi ve bizi gelecek yüzyıla taşıması için, kararlılık, ümit, işbirliği ve dayanışma ruhuyla acil eylem gerektirdiğini kabul ederek,
- Aşağıdaki taahhütlerimizi yineliyoruz:
8. Kadın ve erkeklerin eşit haklarına ve doğuştan değerli olduklarına ve Birleşmiş Milletler Kuruluş Yasası'nda kabul edilen diğer karar ve ilkelere, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne ve diğer uluslararası İnsan Hakları Belgeleri'ne, özellikle Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne, Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Deklarasyonu ve Kalkınma Hakkı Bildirgesi'ne bağlılığımızı;
 9. Bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerinin vazgeçilmez, ayrılamaz ve bölünemez bir parçası olarak kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının tam uygulanmasını güvence altına almayı;
 10. Eşitlik, kalkınma ve barışa ulaşmak amacıyla düzenlenen daha önceki Birleşmiş Milletler Konferans ve zirvelerinde - 1985'de Nairobi'de kadın konusunda, 1990'da New York'ta çocuklar konusunda, 1992'de Rio de Janeiro'da çevre ve kalkınma konusunda, 1993'te Viyana'da insan hakları konusunda, 1994'te Kahire'de nüfus ve kalkınma konusunda- elde edilen görüş birliği ve ilerlemeyi temel almayı;
 11. Kadının ilerlemesi için Nairobi İleriye Yönelik Stratejilerinin tam ve etkili bir şekilde

de uygulanmasını başarmayı;

12. Düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüğü dahil kadınların güçlendirilmesi ve ilerlemesini ve böylece bireysel olarak ya da toplumda diğerleriyle birlikte kadın ve erkeklerin manevi, ahlaki, ruhsal ve zihinsel ihtiyaçlarına katkıda bulunmayı ve bu yolla onları toplumdaki, kendi arzularına göre biçimlendirmeleri fırsatını garanti etmeyi taahhüt ediyoruz.

Inanıyoruz ki:

13. Kadınların güçlendirilmesi ve karar vermeye yetkiye ulaşma sürecine katılımları dahil, eşitlik anlayışıyla toplumun bütün alanlarına tam katılmaları eşitlik, kalkınma ve barışın sağlanması için temel koşuldur;

14. Kadın hakları, insan haklarıdır;

15. Eşit haklar, fırsatlar ve kaynaklara eşit ulaşımı, aile sorumluluklarının kadın ve erkek tarafından eşit paylaşılması ve aralarında uyumlu bir ortaklık bulunması, kendilerinin ve ailelerinin iyiliği kadar demokrasinin sağlanması için de çok önemlidir.

16. Sürekli ekonomik büyüme, sosyal kalkınma, çevresel koruma ve sosyal adalete dayalı olarak yoksulluğun yokedilmesi, kadınların ekonomik ve sosyal kalkınmaya dahil edilmesini, eşit fırsatları, insan merkezli sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştiricileri ve yararlanıcıları olarak kadınların ve erkeklerin tam ve eşit katılımını gerektirmektedir;

17. Kadınların, sağlıklarını bütün yönlerini, özellikle doğurganlıklarını kontrol etme haklarının açıkça tanınması ve onaylanması kadınların güçlendirilmesinin temelidir.;

18. Yerel, ulusal, bölgesel ve küresel barış, ulaşılabilir bir durumdur ve liderlikte, anlaşmazlıkların çözümünde ve bütün düzeylerde uzun ömürlü barışın yaygınlaşmasında temel güç olan kadınların ilerleyişiyle ayrılmaz bir biçimde bağlantılıdır;

19. Kadınların güçlenmesini ve ilerlemesini her düzeyde sağlayacak kalkınma politika ve programlarının dahil olduğu, etkili, verimli ve karşılıklı takviye edici, toplumsal cinsiyete duyarlı politika ve programları, kadınların tam katılımıyla düzenlemek, uygulamak ve izlemek çok önemlidir;

20. Sivil toplumun bütün üyelerinin, özellikle kadın gruplarının, ağlarının ve diğer hükümet dışı kuruluşların ve toplumsal aktörlerin özerkliğini koruyarak ve Hükümetlerle işbirliği yaparak katılım ve katkıda bulunmaları, Eylem Platformu'nun ekili uygulanması ve takibi için önem taşımaktadır;

21. Eylem Platformu'nun uygulanması, hükümetlerin ve uluslararası topluluğun kesin kararlılığını gerektirmektedir. Hükümetler ve uluslararası topluluk Eylem için Konferansta karar verilenler dahil ve ulusal ve uluslararası taahhütlerde bulunarak, kadınların güçlendirilmesi ve ilerlemesi için bir an önce harekete geçmek gerektiğini kabul etmişlerdir.

Şu konularda kararlıyız:

22. Kadının ilerlemesi için Nairobi İleriye Yönelik Stratejilerinin hedeflerini, bu yüzyılın sonuna kadar gerçekleştirmek için çaba ve eylemleri yoğunlaştırmaya;

23. Kadınların ve kız çocuklarının bütün insan haklarını ve temel özgürlükleri tam olarak kullanmalarını sağlamaya ve bu hak ve özgürlüklerin ihlaline karşı etkili önlemler almaya;

24. Kadınlara ve kız çocuklarına karşı her tür ayrımcılığı ortadan kaldırmak için bütün gerekli önlemleri almaya ve toplumsal cinsiyet eşitliğiyle kadınların ilerlemesi ve güçlendirilmesi önündeki bütün engelleri ortadan kaldırmaya;

25. Erkekleri, eşitliğe yönelik bütün faaliyetlere tam katılımında bulunmaya teşvik etmeye;

26. İstihdam dahil kadınların ekonomik bağımsızlığını yaygınlaştırmaya ve ekonomik yapıda değişiklikler yapma ve kalkınmanın vazgeçilmez elemanı olan kırsal bölgedekiler dahil bütün kadınların üretim kaynaklarına, fırsatlara ve toplumsal hizmetlere eşit ulaşmasını sağlama yoluyla yoksulluğun yapısal nedenlerine inerek kadınların üzerindeki devamlı ve artan yoksulluk yükünü yoketmeye;

27. Temel eğitimin, ömür boyu eğitimi, okuryazarlığın ve öğretimin ve kızlarla kadınlar için birinci basamak sağlık hizmetlerinin sağlanması yoluyla sürekli ekonomik büyümenin dahil olduğu, insanı merkez alan sürdürülebilir kalkınmayı yaygınlaştırmaya;

28. Kadınların ilerlemesi için barışı güvence altına alacak olumlu adımlar atmaya ve kadınların barış hareketinde oynadığı öncü rolü bilerek, kesin ve etkili uluslararası kontrolü kullanarak genel ve tam bir silahsızlanma için etkin bir şekilde çalışmaya ve gecikmeden, nükleer silahsızlanma ile bütün nükleer silahların çoğalmasını önlemeye katkıda bulunacak, evrensel, çok taraflı, etkin bir şekilde gerçekleştirilecek ve kapsamlı bir nükleer denemeleri yasaklama antlaşmasıyla sonuçlanacak görüşmeleri desteklemeye;

29. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türden şiddeti önlemeye ve ortadan kaldırmaya;

30. Eğitimde ve sağlık hizmetlerinde kadınlarla erkeklere eşit davranılmasını ve bunlara eşit ulaşmalarını güvence altına almaya ve eğitim kadar kadının cinsel sağlığını ve üreme sağlığını artırmaya;

31. Kadınların ve kız çocuklarının insan haklarını yaygınlaştırmaya ve korumaya;

32. Irk, yaş, dil, etnik köken, kültür, din veya özürlü olmak gibi nedenlerle veya yerli halktan oldukları için güçlenme ve ilerlemede çeşitli engellerle karşılaşan bütün kadınların ve kız çocuklarının bütün insan haklarını ve temel özgürlükleri eşit kullanmalarını sağlayacak çabaları artırmaya;

33. Özellikle kadınları ve kız çocuklarını korumak için insani hukukun dahil olduğu, uluslararası hukuka saygıyı temin etmeye;

34. Her yaştaki kadınların ve kız çocuklarının tam potansiyelini geliştirmeye ve herkes için daha iyi bir dünya oluşturmaya tam ve eşit katılımlarını sağlamaya ve kalkınma sürecindeki rollerini zenginleştirmeye;

35. Kadınların ve kız çocuklarının ilerlemesini ve güçlendirilmesini artıracak bir araç olarak, kadınların, toprak, kredi, bilim ve teknoloji, mesleki eğitim, bilgi, iletişim ve pazarlar dahil ekonomik kaynaklara eşit ulaşmalarını sağlayacak ve uluslararası işbirliği yoluyla bu kaynaklara eşit ulaşmanın yararlarını kullanacak şekilde kapasitelerini geliştirmeye kararlıyız.

36. Hükümetlerin, uluslararası örgütlerin ve her düzeyden kurumların kesin kararlılığını

gerektirecek olan Eylem Platformu'nun başarıya ulaşmasını sağlayacağız. Ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve çevrenin korunmasını, bütün insanların hayat standardının yükseltme çabalarımızın çerçevesini oluşturan sürdürülebilir kalkınma kavramını birbirine bağlı ve karşılıklı olarak birbirini destekleyen unsurların sürdürülebilir kullanımı için yoksulların, özellikle yoksullukla içiçe yaşayan kadınların güçlendirilmesine yönelik hakaniyetli bir sosyal kalkınma, sürdürülebilir kalkınma için gerekli bir dayanaktır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma bağlamındaki geniş tabanlı ve sürekli ekonomik büyümenin, sosyal kalkınma ve sosyal adaleti sürekli kılmak için gerekli olduğunu kabul ediyoruz. Eylem Platformu'nun başarısı, bütün bunlara ek olarak bütün uygun mali mekanizmalardan gelişmekte olan ülkelere kadınların ilerlemesine yönelik çok taraflı, iki taraflı ve özel kaynaklar dahil, yeni ve ek kaynakların sağlanması kadar, ulusal ve uluslararası düzeylerde kaynakların yeterli ölçüde harekete geçirilmesini; ulusal, bölgesel ve uluslararası oluşumlara ve politika oluşturma süreçlerine kadınların ve erkeklerin eşit katılımını taahhüt etmeyi; her düzeydeki mekanizmaları dünya kadınlarının da sorumluluğunu üstlenecek şekilde oluşturmayı veya güçlendirmeyi gerektirecektir.

37. Eylem Platformu'nun ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelerde de başarılı olması için uluslararası işbirliği ve yardımının sürekli olması sağlanmalıdır.

38. Biz, Hükümetler olarak cinsiyete dayalı bir bakış açısının bütün politika ve programlarımızda yansıtılacağını garanti ederek bu Eylem Platformu'nu uygulamayı kabul ve taahhüt ediyoruz. Birleşmiş Milletler sistemini, bölgesel ve uluslararası mali kuruluşları, diğer ilgili bölgesel ve uluslararası kuruluşları ve bütün kadınları ve erkekleri, hükümet dışı kuruluşları, özerkliklerine tamamiyle saygı duyarak ve sivil toplumun bütün sektörlerini, Hükümetlerle işbirliği yaparak kendilerini tamamen bu Eylem Platformu'nun uygulanmasına adanmaya ve katkıda bulunmaya davet ediyoruz.

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyarı (Optional) Protokol

Kabul Tarihi: 6 Ekim 1999

Madde 1.

İşbu Protokole taraf devletler (taraf devlet) Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin (Komite) 2. maddeye uygun olarak yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanır.

Madde 2.

Başvurular, taraf devletin yargılama yetkisi altında bulunan ve Sözleşmede yer alan haklarının ihlâl edildiğini iddia eden bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da bunlar adına yapılabilir. Başvurunun bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına yapıldığı durumlarda, birey ve bireylerden oluşan gruplar adına yapılan başvurularda, başvuruyu yapanın haklı sebebi olmadıkça ilgililerin rızasının alınmış olması gerekir.

Madde 3.

Başvurular kimin tarafından yapıldığı belirtilerek yazılı olarak yapılacaktır. Komite, Sözleşmeye taraf olup da bu Protokole taraf olmayan bir devleti ilgilendiren başvuruları kabul etmeyecektir.

Madde 4.

1) Komite, iç hukuk yollarının makul olmayan sürede uzadığı ve etkili sonuç verme ihtimalinin olmadığı durumlar dışında iç hukuk yolları tüketilmeden yapılan başvuruları değerlendirmez.

2) Komite aşağıda belirtilen hallerde, başvurunun kabul edilmeyeceğini bildirir:

a) Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası araştırma veya uzlaşma prosedürü çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;

b) Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması,

c) Başvurunun belirgin biçimde doğru temellere dayandırılmamış veya yeterli dayanaktan yoksun olması;

d) Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;

e) Başvuru konusu olan olguların işbu Protokol'un ilgili taraf devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce (yürürlük tarihinden sonra da sürmekte olan olgular dışında) gerçekleştirilmiş olması.

Madde 5.

1) Başvurunun alınmasından sonra ve esasa ilişkin incelemenin sonuçlanmasından önce, Komite taraf devletten, iddiaya konu olan ihlâlin mağdur ya da mağdurlarının giderilmesi mümkün olmayan zararlar görmesini önlemek için gerekli geçici önlemleri gecikmeksizin almasını isteyebilir.

2) Komitenin bu maddenin birinci fıkrasındaki takdir yetkisini kullanması, başvurunun kabul edilebilirliği ya da esası ile ilgili karar verildiği anlamına gelmez.

Madde 6.

1) Başvurunun ilgili taraf devlete atıfta bulunmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerden oluşan grupların kimliklerinin sözkonusu taraf devlete açıklanmasına rıza göstermeleri durumunda Komite işbu Protokol çerçevesinde yapılan başvuruları "gizlidir" kaydıyla ilgili taraf devletin dikkatine sunar.

2) İlgili taraf devlet sözkonusu başvuru hakkında açıklamaları ve beyanları, varsa almış olduğu iyileştirici önlemleri de belirtmek suretiyle altı ay içinde yazılı olarak Komiteye bildirir.

Madde 7.

1) İşbu Protokol çerçevesinde yapılan başvurular, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılmış olması koşuluyla, bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına sağlanan bilgiler ile ilgili taraf devletin verdiği tüm bilgiler ışığında Komite tarafından incelenir.

2) Komite, işbu Protokole uygun olarak yapılan başvurulara dair incelemesini kapalı oturum usulü ile yapar.

3) Başvurunun incelenmesini takiben, Komite başvuruya ilişkin görüşleri ve öngörülmüş ise önerilerini ilgili taraflara iletir.

4) Komite'nin görüş ve varsa önerileri ilgili taraf devlet tarafından değerlendirilir; konu hakkındaki bilgileri ve Komite'nin görüş ve önerileri doğrultusunda alınan önlemleri içeren yazılı bir cevap altı ay içinde Komite'ye sunulur.

5) Komite, uygun görürse taraf devleti, Komite'nin görüş ve önerileri doğrultusunda alınan önlemler hakkında -Sözleşme'nin 18. maddesi çerçevesinde hazırlanan raporlar da dahil olmak üzere- daha fazla bilgi sunmaya davet edebilir.

Madde 8.

1) Taraf devletin Sözleşme'de yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yolunda güvenilir bir bilgi aldığı anda Komite, taraf devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve konuyla ilgili görüşlerini sunmaya davet eder.

2) Komite, ilgili taraf devletçe sunulmuş olan her türlü görüşü ve Komitece sahip olunan diğer güvenilir bilgileri göz önünde bulundurarak, Komite üyelerinden birini ya da birkaçını araştırma yapmak ve acil rapor hazırlamakla görevlendirebilir. Gereken

hallerde ve taraf devletin rızasıyla sözkonusu araştırma ülkeye yapılacak bir ziyareti de içerebilir.

3) Araştırma bulgularının incelenmesinden sonra, Komite bu bulguları ve varsa görüş ve önerilerini taraf devlete gönderir.

4) İlgili taraf devlet, Komite'nin gönderdiği bulgu, görüş ve önerilerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi görüşlerini Komite'ye bildirir.

5) Araştırma gizlilikle ve her aşamasında ilgili taraf devletin işbirliğiyle yürütülür.

Madde 9.

1) Komite, ilgili taraf devlete Protokolün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırmaya ilişkin olarak, alınan önlemlerin ayrıntılarını Sözleşmenin 18. maddesine göre hazırlanan raporda eklemeye davet edebilir.

2) Komite gerektiğinde 8. maddenin 4. bendinde öngörülen altı aylık sürenin bitiminde, araştırmaya ilişkin olarak alınan önlemler hakkında bilgi vermesi için taraf devlete çağrıda bulunabilir.

Madde 10.

1) Taraf devletler işbu Protokolün imzası, onaylanması ya da Protokole katılma aşamalarında Komitenin 8. ve 9. maddeler ile düzenlenen yetkisinin tanınmadığını beyan edebilirler.

2) Bu maddenin 1. bendi uyarınca beyanda bulunan taraf devletler bu beyanların Genel Sekretere bildirimde bulunarak her zaman kaldırabilirler.

Madde 11.

Taraf devletler, yargılama yetkileri altında bulunan bireylerin işbu Protokol uyarınca yaptıkları başvurularından ötürü tehdit veya kötü muameleye maruz kalmamalarını sağlayacak bütün önlemleri alırlar.

Madde 12.

Komite, Sözleşmenin 21. maddesi uyarınca hazırlayacağı yıllık rapora işbu Protokol kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetlerinin bir özetini ekler.

Madde 13.

Taraf devletler, Sözleşmeler ve Protokolün tanıtımını ve yaygın bir şekilde bilinmesini sağlamayı, Komite görüş ve önerileri hakkında bilgi edinmeyi özellikle taraf devleti doğrudan ilgilendiren konularda bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

Madde 14.

Komite, kendisine işbu Protokol çerçevesinde verilen görevleri yerine getirirken uyacağı usul kurallarını kendi belirler.

Madde 15.

1) İşbu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış, onaylamış ve Sözleşmeye katılmış devletlerin imzasına açıktır.

2) İşbu Protokol, Sözleşmeyi onaylamış veya sözleşmeye katılmış devletlerin onayına açıktır. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne verilir.

3) İşbu Protokol, Sözleşmeyi onaylamış veya katılmış devletlerin katılımına açıktır.

4) Katılmalar, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne verilmesinden itibaren yürürlük kazanır.

Madde 16.

1) İşbu Protokol, onuncu onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne verilmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

2) Onay veya katılma belgesinin verilmesinden sonra Protokolü onaylayan her devlet için işbu Protokol, devletin kendi onay veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne verilmesinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 17.

İşbu Protokole çekince konulamaz.

Madde 18.

1) İşbu Protokole taraf olan her devlet, Protokolde değişiklik yapılması yolunda teklifte bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne iletebilir. Genel Sekreter, değişik önerilerini işbu Protokole taraf diğer devletlere iletir. Genel Sekreter, taraf devletlerden, bu önerilerin incelenmesi ve onaylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini isteyebilir. Taraf devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansın düzenlenmesini uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Konferansa katılan ve oylamada bulunan taraf devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen bir değişiklik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayına sunulur.

2) Protokolde yapılan değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve bu Protokole taraf devletlerinin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

3) Protokolde yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiklerinde, değişiklikleri kabul eden devletleri bağlar, diğer taraf devletler işbu Protokolün değişiklikten önceki hükümleriyle veya daha önce kabul ettikleri değişiklik hükümleriyle bağlı kalmaya devam ederler.

Madde 19.

1) Bir taraf devlet her zaman Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne yapacağı yazılı bildirimle işbu Protokolden çekildiğini bildirebilir. Çekilme bildirimi, bu bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren altı ay sonra yürürlüğe girer.

2) Protokolden çekilme, bildirim yürürlüğe girmesinden önce, işbu Protokolün 2.

maddesine göre yapılan başvuruların incelenmesini ve 8. madde kapsamındaki araştırmaların sürdürülmesini engellemez.

Madde 20.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirir:

- a) Protokol uyarınca gerçekleştirilen imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b) Bu Protokolün ve değişikliklerin 18. maddeye göre yürürlüğe irme tarihleri,
- c) 19. maddeye göre Protokolden ekilme bildirimleri.

Madde 21.

1) İşbu Protokolün eşit derecede orijinal olan ince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivinde saklanır.

2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokolün onaylı örneğini Sözleşmenin 25. maddesinde belirtilen devletlere iletir.

Ailenin Korunmasına Dair Kanun

Kanun No: 4320

Kabul Tarihi: 14.1.1998

MADDE 1.

Türk Kanunu Medenisinde öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bildirmesi halinde Sulh Hukuk Hakimisi re'sen meselenin mahiyetini gözönünde bulundurarak aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da bir kaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere de hükmedebilir.

Kusurlu eşin;

- a) Diğer eşe veya çocuklara veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunması,
- b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsis ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması,
- c) Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
- d) Diğer eşi, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,
- e) Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
- f) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması.

Yukarıdaki hükümlerin tatbiki maksadıyla öngörülen süre altı ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı ceza-ya hükmedileceği hususu kusurlu eşe ihtar olunur.

Hakim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak nafakasına hükmeder.

Birinci fıkra hükmüne göre yapılan başvurular harca tabi değildir.

MADDE 2.

Koruma kararının bir örneği mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığı'na tevdi olunur. Cumhuriyet Başsavcılığı, koruma kararının uygulanmasını zabıta marifetiyle izler.

Koruma kararına uyulmaması halinde zabıta mağdurların şikayet dilekçesi vermesine gerek kalmadan re'sen soruşturma yaparak evrakı kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirir.

Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararına uymayan eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesin-

de kamu davası açar. Bu davanın duruşması yer ve zaman kaydına bakılmaksızın 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Fiili başka bir suç oluşturursa bile, koruma kararına aykırı davranan eşe ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.

MADDE 3.

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4.

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 41. maddesinde belirtildiği gibi toplumun temelini aile oluşturmaktadır. Bi-reysellikten toplumsallığa geçişin en küçük birimi olan ve karşılıklı rıza ile oluşan ailenin sağlıklı yapılanması ve yürütülmesi toplumun varoluşunu ve yarınları güçlü bir biçimde uzanmasını doğrudan etkilemektedir.

Ülkemizin büyükanne, büyükbaba, anne, baba ve torunların birlikte yaşadığı geleneksel geniş aile sisteminden hızlı sanayileşme ve buna paralel olarak şehirleşmeyle birlikte çekirdek aile tipi dediğimiz anne, baba ve çocuğun oluşturduğu dar aile tipine doğru yoğun bir gidiş yaşanmıştır. Bugün içinde bulunulan zor ekonomik koşullar, sosyal ve kavramsal kargaşalar, yorucu şehir hayatı, aile bireyleri üzerinde psikolojik ve sosyolojik rahatsızlıklara sebep olmaktadır.

İlk insanla birlikte ortaya çıkan şiddet olgusu değişik türleri ve uygulanış biçimleriyle her zaman gündemde olmuştur. Şiddetin aile yaşamı içerisinde, aileyi oluşturan bireyler arasında gerçekleşen ve "aile içi şiddet" adı altında "aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışı" şeklinde tanımlanan görüntüsü, toplum için tehlikeli olmakta, toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı ve açacağı zararlar toplum bünyesinde derin ve kalıcı izler bırakmaktadır.

Aile içi şiddetin zararları sadece toplum açısından değil, birey açısından da tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. Aile içi şiddet, sevgi, şevkat ve merhamet göstermesi gereken bir kişi tarafından uygulandığından, şiddete maruz kalan aile bireyinin ruhi yapısında hayatı boyunca silinmesi zor izler bırakmaktadır. Aile içi şiddet olaylarına daha çok anne ve çocukların maruz kaldığı yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Son yıllarda aile içi şiddet olayları, toplumumuzu sarsar boyutlara ulaşmıştır. Her geçen gün ailede yaşanan dayak, işkence ve cinayet gibi şiddet olayları görsel ve yazılı basında izlenmektedir.

Bu itibarla Anayasa'nın 41. maddesinde yer alan "Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar" hükmü de göz önüne alınarak aile içi şiddetten mağdur olan kadını koruyucu yasal tedbirlerin alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Bu amaçla hazırlanan "Ailenin Korunmasına Dair Kanun Tasarısı"yla, ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, İngiltere, İrlanda ve Norveç gibi ülkelerde uygulanan, şiddete uğrama ihtimali bulunan kadınların mahkemelere başvurarak koruma emri alabilmelerini sağlayacak hükümler Türk hukuk sistemine dahil edilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.

Tasarının birinci maddesiyle, kadının aile içi şiddete maruz kaldığını bizzat kendisinin veya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bildirmesi halinde, sulh mahkemesince Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak bu maddede sayılan koruyucu tedbirlerden biri veya bir kaçına birden hükmedilecektir. Örneğin; kocanın eve içkili gelerek kadın ve çocuklara karşı yiddet eylemlerinde bulunduğu hallerde mahkemece sadece "alkollü vaziyette eve veya işyerine yaklaşmama", "kadın eşyalarına zarar vermeme", "kusurlu eşin işyerindeki amirine veya işverenine durumu haber verme" gibi birden fazla tedbire de karar verilebilecektir. Bu sayılanlar dışında da benzer tedbirlere hükümlenilecektir.

Sulh hukuk mahkemesi kadının tekrar şiddete uğrama ihtimalini göz önüne alarak başvurunun hemen ardından tanık ya da karşı tarafın dinlenmesine gerek olmadan bu kararı verebilecektir. **Kadının mahkemede şiddete uğrama ihtimalini kanıtlama yükümlülüğü de bulunmamaktadır.** Mahkeme kararında, 6 ayı geçmemek üzere tedbirin uygulanma süresi belirtilecek ve tedbire aykırı davranışta bulunulması halinde kusurlu eşin tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edileceği ihtar olunacaktır.

Hakim, kadın ve çocukların yoksulluğa düşmelerini önlemek amacıyla nafakaya hükmedecek, kadın ve çocukların kadın koruma evlerinden birine yerleştirilmesine karar verilebilecektir. Bu tür adli işlemlerin kadına mali külfet getirmemesi için sulh hukuk mahkemesine yapılacak başvuruların **harca tabi olmayacağı** hükme bağlanmıştır.

MADDE 2.

Tasarının ikinci maddesine göre, koruma kararının bir örneği sulh hukuk mahkemesince Cumhuriyet Başsavcılığı'na tevdi olunacak ve kararın uygulanması zabıta marifetiyle izlenecektir. Koruma kararına uyulmaması halinde, zabıta, kadının şikayet dilekçesi vermesine gerek kalmadan durumu re'sen Cumhuriyet Başsavcılığı'na intikal ettirecektir. Cumhuriyet Başsavcılığı, koruma kararına uymayan eş hakkında sulh ceza mahkemesinde kamu davası açacaktır. Söz konusu davanın duruşmasının Meşhut Suçların Muhakeme Usulüne tabi tutulması suretiyle yargılamanın süratle sonuçlandırılması amaçlanmıştır.

Bu dava sonucunda, fiil başka bir suç oluştursa bile koruma kararına aykırı davranan eş ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkum edilecektir.

MADDE 3.

Kanun yürürlük tarihini belirlemektedir.

MADDE 4.

Yürütme merciini belirlemektedir.